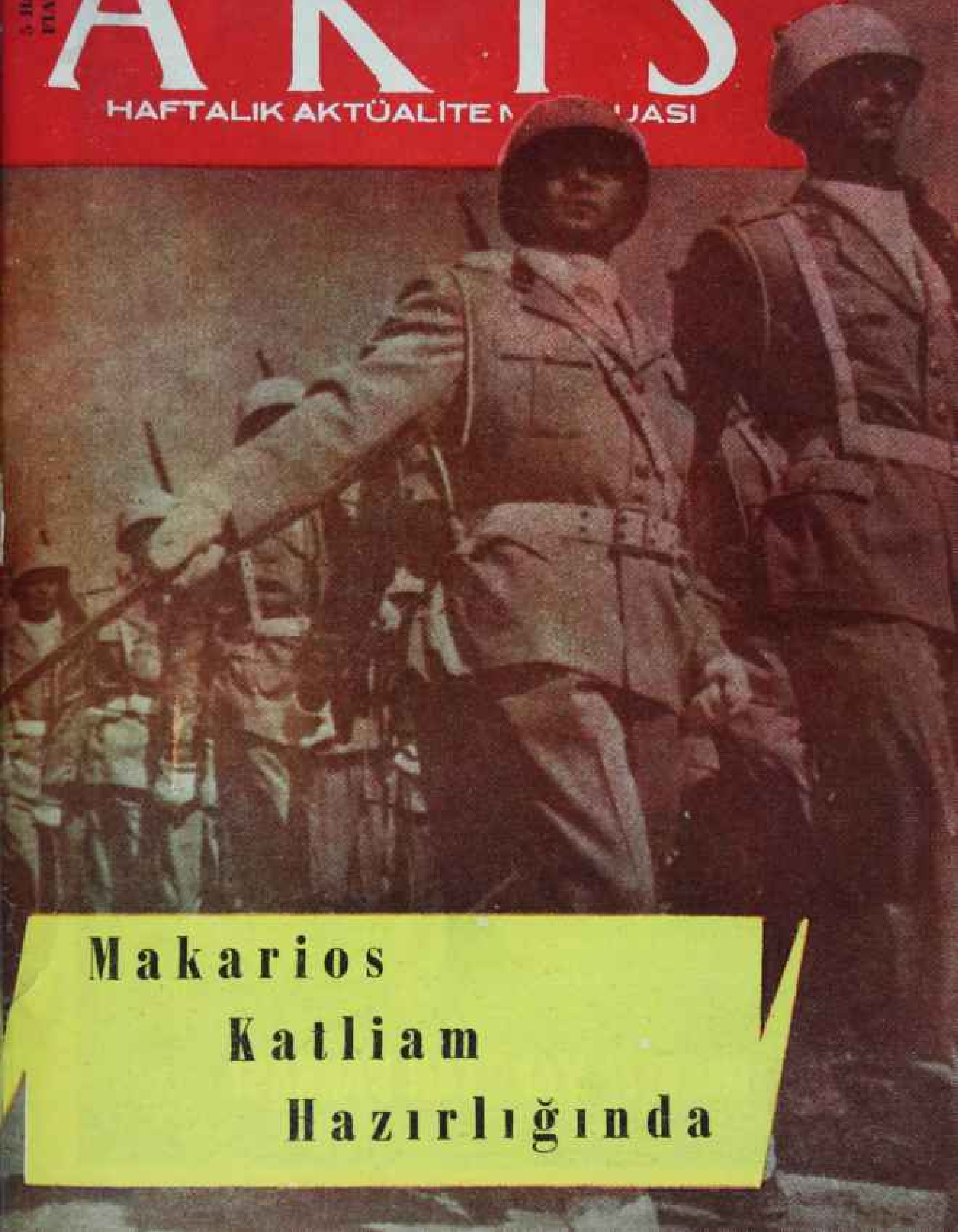
5 Haziran 195
FİATI : 1 Lira

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE M... UASI

Makarios Katliam Hazırlığında

VAKIFLAR
BANKASI
MESUT VE MEMNUN
ÇÜNKÜ
GELECEĞİNİ
KUÇUK TASARRUFLARA, BÜYÜK İMKANLAR VEREN
VAKIFLAR BANKASINDA
GARANTİ ALTINA ALDI
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

AKİS

Sayı : 520 Cilt : XXX Yıl : 11 HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı: Metin Toker, Güneri Civaoglu, Teoman Erel, Egemen Bostancı, Tarık Kakınç (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) - Dış Haberler Kısmı: Haluk Ülman — Dış Geziler: Mahmut T. Öngören — Magazin Kısmı: Jale Candan, Tüli Sezgin, Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil — Musiki: Danıyal Eriç — Dış Geziler: Mahmut T. Öngören.

Resim
Ali Parmakerli

Fotoğraf
Hüseyin Ezer
Erdoğan Çiftler

Klişe
Doğan Klişe Öz Atölyesi
Tel : 11 70 15 ,

Yazı işleri
Rüzgârlı Sokak No 15/2
Tel: 11 89 92
P.K. 582

İdare
Rüzgarlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 1500 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgarlı Matbaa

Basıldığı yer
Hürriyet Matbaası
Ankara

Basıldığı tarih :
4.6.1964

Fiyatı 1 lira

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Milletlerarası Basın Enstitüsü, bu yılki XIII Kongresini Boğaziçi sahillerinde yapıyor. Türkiye Basınının bir karanlık devrinde bize ışık tutmuş, elini uzatmış, kendi memleketimizde yükseltemediğimiz feryatlarımızı dünyaya duyurmuş, bundan dolayı da hışım çekmiş olan bu Enstitünün mensuplarını hepimiz sevgiyle ve saygıyla selâmlamaktayız.

Milletlerarası Basın Enstitüsü, kuruluşundan bu yana verdiği imtihanların sonucunda dünyadaki meslek teşekküllerinin en ciddisi ve en büyüğü olarak kendisini kabul ettirtmiştir. XIII. Kongresinin, bu kadar işi arasında Başbakan İsmet İnönü tarafından, İstanbula gidilerek açılması Cumhuriyet Hükümetinin Enstitüye verdiği kıymetin işaretidir. Bunda bir de kadirşinaslık ve bir karagün dostuna karşı gösterilmiş olan minnettarlığın ifadesini görenler haksız sayılmayacaklardır.

Bugün Türkiye Basını, bir kaç kampa ayrılmış olmakla beraber, tek tük yükselen şikâyet seslerine rağmen basın hürriyetinden esaslı bir şekilde faydalanmak imkânına sahiptir. Türkiyenin bilhassa sosyal hayatında 1960'dan bu yana görülen büyük değişiklik, bir çok meselenin açıkça tartışılması imkânına kavuşulmasının neticesidir Bir zamanlar "karnıyarık ile tahin helvasını beraber yediği"nin yazılması "devlet adamının hususi hayatını teşhir" sayılıp cezaya müstahak sayılan Türkiyede şimdi Hükümeti ve politika adamlarını en şiddetli şekilde tenkit etmek bir "umur-n adiye"dir Bunun çok üstünde olarak millet ve memleket hesapları, kapalı kapılar arkasında çevrilen işler İspat Hakkının tanınmasının verdiği güven duyguları içinde gazetelerin sütunlarına dökülebilmektedir. Bu derginin sorumluları ispat ettikleri bir suistimalden dolayı mahkemeye verildiklerinde mahkeme kendilerini "Bakanın muvazaa yaptığı ispat edilmişse de öyle bir hak basına tanınmadığından sorumluların 7 ay 23 gün hapislerine.." diye mahkûm etmiştir. O günden bu yana köprülerin altından akıp gitmiş olan sular bir büyük gölü dolduracak hacimdedir.

Simdi, bunca maceradan ve Başbakanın belirttiği gibi "yakın münasebetten sonra Milletlerarası Basın Enstitüsünün delegeleri aramızdadırlar. AKİS kendilerine hoş geldiniz der, kendilerini sevgiyle selâmlar. Memleketimizde geçirecekleri günlerin iyi olması hepimizi sevindirecektir.

Saygılarımızla

AKİS

içindekiler

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Sanayi ve Ticaret Odaları Birliği kongresi
Lâf olsun diye

Kongreler____Odalar Birliğinin XVI, Genel Kurul toplantısı, geçen haftanın sonlarında Cumartesi ve Pazar günleri Başkentte Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesinde yapıldı.

Toplantının ilgi çekici yönünü, kürsüye gelen her delegenin en azından bir kaç kelimeyle siyasi konulara değinmesi teşkil etti. Delegeler, ekonomik konulara, piyasa-meselelerine çok defa ancak dolayısiyle, eğer siyasi tenkidleri, bu konuyu kapsıyorsa değindiler. Plândan, özel teşebbüse ayrılan sahanın darlığından yakındılar. Kredi imkânlarının genişletilmesini istediler.

Bu arada bir üye de acı acı basından şikâyet ederek, yayın organlarında, özel sektör aleyhine sistemli bir kampanya açıldığını - Bu fikir Odalar Birliği yöneticileri arasında kökleşmiş bir fikri sabit halindedir, Nitekim Genel Sekreter Berrin Beydağı bundan bir kaç ay önce kendisiyle görüşen bir AKİS mensubuna "Kardeşim bu gazetecilerin bir sendikası varmış ve bu sendikaya solcu olmıyanları üye kaydetmiyorlarmış" diye yakınmıştır ileri sürdü.

Toplantının ikinci günü, kısa bir konuşma yapan Sanayi Bakanı Muammer Erten, Türkiyenin kalkınma gayretlerinde Odalar Birliğinin büyük çapta rolü olduğunu belirtti ve özel sektör faaliyet alanının gün geçtikçe daraldığı yolundaki iddialara cevap vererek:

"— Anayasa teminatının tam olduğu bir memlekette bunlardan ürkmemek lâzımdır" dedi.

Konuşmalardan sonra yönetim kurulu seçimlerine geçildi. Pazartesi sabahı ancak alınan tasnif sonucuna göre, yeni yönetim kuruluna Sakıp Sabancı, Cengiz Balkan, Nuri Ciritoğlu, Ali Altınordu, Şevket Filibeli, Mustafa Kopuz, Sırrı Enver Batur, Raşit Özsaruhan ve Mehmet Ortaer seçildiler.

Seçimler — Haftanın sonunda yapılacak olan kısmi senato seçimleri ile ilgili olarak siyasi partilerin propaganda faaliyetleri son derece gergin bir hava içinde devam ediyor.

Seçim yapılacak illerin her biri birer arena, Matadorlar da senatör adayları. Eline kırmızı şal alan, deli dananın karşısına çıkıyor. Bu dişe diş mücadele içinde gerek AP liler, gerekse CHP liler zaferin kendilerine ait olduğunu iddia ediyorlar. Bu arada özellikle AP li hatiplerin mitinglerde, basın toplantılarında, radyo konuşmalarında tekrarladıkları slogan hep aynı:

"Millî şef idaresine, İnönü hegemonyasına bir son verilmelidir."

Dinleyen de söyliyen de bıktı ama, AP yöneticileri nezdinde hâlâ geçer akçe, bu slogan.

İçişleri — Uzun bir süreden beri Ankara kulislerinde bahsi geçen "idareci tayinleri" geçen haftanın ortalarında su yüzüne çıktı. Valiler ve emniyet müdürleri arasında yapılan değişikliklere dair kararname son şeklini aldı ve Cumhurbaşkanına sunuldu. Henüz resmiyet kazanmamış olan haberlere göre bu kararname ile Ankara Emniyet Müdürü Ali Ulvi Sulukioğlu Mardin Valiliğine, İzmir Valisi Enver Saatçıgil Erzurum Valiliğine, İçel

Valisi Ömer Lütfi Hancıoğlu Konya Valiliğine, Mahalli İdareler Genel Müdürü Burhanettin Özkul Trabzon Valiliğine, eski Emniyet Genel Müdürü İhsan Aras Afyon Valiliğine atanacaklardır.

Ankara Emniyet Müdürlüğüne Kırıkkale kaymakamı Orhan Zaim getirilecektir.

Bu tayinlerin senato seçimlerinden sonra uygulanacağı kesin olarak ifade edilmektedir. Bu ilk bakışta önem li görünmeyen nokta, aslında, bu tayinlere ait haberler çıktığından beri. Hükümetin partizanlığına delil bulduklarını bağıra çağıra ilân eden Adalet Partisi liderlerine cevap teşkil etmektedir. A.P.'liler yapılan tayinlerde. CHP 'li olmayan valilerin senato seçimlerinden önce değiştirileceğini ve bu yolla senato seçimlerinde baskı yapılacağını iddia etmişlerdi.

Zabıta — Evvelki hafta AKİS kapak konusu olan "Gençlik Arasında Aşk'" yazısının yarattığı tepkiler sona ermeden, saf genç kızları ticari meta olarak kullanan yeni bir şebekenin ortaya çıkarılması İzmirde heyecan yarattı. Bu ikinci genç kızlar skandalına isimleri karışan ve şimdiye kadar tüccar olarak tanınan Hasan Özgürbüz ile Recai Sakarya bugünlerde İzmirde günün ünlü kişileri haline geldiler.

Olay bundan bir süre önce İzmir gazetelerinden birinde yayınlanan şu "ilânla başladı :

"Ciddî bir müessesenin günlük işlerini yapacak genç bir bayan sekreter aranmaktadır. Tahsil mecburiyeti yoktur. Müracaat Halimağa çarşısı TOŞ TİCARET ŞİRKETİ..."

İlânı okuyan bir çok genç kız Hoş Ticaret Şirketine müracaat etti. Ancak müracaat edenlerin çoğunluğu yapılan test imtihanından hiç ama hiç hoşlanmadılar. Şirketin sahipleri olan Hasan Özgürbüz ile Recai Sakarya müracaatta bulunan sekreter adaylarına önce son derecede müstehcen şiirler okutuyorlar, okumayı yarıda bırakanlara, işlerine yaramıyacaklarını söyleyip yol veriyorlardı. İmtihanın ikinci kısmı ise müstehcen resimlerle yürütülüyordu. Şiir okumada başarıya ulaşan genç kızlara müstehcen resimler gösteriliyor ve aynı şekilde resim çektirip çektirmiyecekleri soruluyor, tereddüt edenlere bu yolda ısrarda bulunuluyordu.

Bu şekilde - gazeteye bir sekreter için ilân verildiği halde -üç dört kız işe alındı. Sekreter olduklarını zannedip sevinen kızların görevi, ticaret şirketinin sahiplerini ve müşterilerini eğlendirmek, çeşitli yerlere yapılan gezintilerde onları damsız bırakmamak, onlarla beraber yemek yeyip, içki içmekti.

Mesele, şirkete sekreter olmak için müracaat eden, fakat imtihandan hoşlanmıyarak durumu polise bildiren bir genç kızın ihbarı ile ortaya çıktı. Yapılan soruşturmada şirkette "sekreter" olarak çalışanlardan 18 yaşında D. K, adında bir kız basından geçenleri şöyle anlattı:

"— Şirkete bir süre önce sekreter olmuştum. Hasan bey bana müstehcen resimler gösterdi, şiirler okuttu, ruj sürdürüp süslenmemi temin etti. Sonra birlikte bir gazinoya gittik. Orada bana limonata yerine votka içirmiş. Arkasından da rakı içirdi. Sarhoş olmuşum. Sonra beni Kilizmandaki bir gazinoya götürdü, yüznumarada üzerime saldırdı....."

Şirkete yapılan baskında, Ahlâk Zabıtası yüzlerce çirkin resim ile müşteri bekleyen üç genç kızı yakaladı. Tahkikat derinleştirilince burasının tam anlamı ile beyaz kadın ticareti yapan bir merkez olduğu tesbit edildi.

Dünyadan Akisler

Mısır — Sovyet Başbakanı Krutçef Mısırda yaptığı 16 günlük ziyareti bittirdi ve Moskovaya döndü. Kahireden gelen haberlerden anlaşıldığına göre, bu ziyarete bir dostluk ziyaretinden çok, bir iş ziyareti demek daha yelinde olacak.

Başbakan Krutçef Mısıra giderken, hiç şüphesiz, Nasırı ve onun ardından da diğer arap sosyalistlerini komünist hareket içine çekebilmeyi düşünüyordu. Nitekim, Mısırda yaptığı bir konuşmada, arapların birleşme rüyasından vazgeçip sosyalizme daha kuvvetle sarılmaları gerektiğini imadan çekinmemiştir. Diğer yandan, Nasır da Krutçefin kayıtsız şartsız İsraile karşı kendi yanında yer almasını istiyordu. Fakat Krutçef böyle bir durum almaya istekli görünmemiştir.

Buna karşılık, iki liderin çetin bir pazarlık sonunda birbirlerinden önemli tavizler kopardıkları anlaşılıyor. Asya ve Afrikadaki kurtuluş hareketlerinin önderi rolüne çıkmak isteyen Krutçef, milletlerarası meselelerde Nası-ın desteğini kazanabilmiş, buna karşılık Nasır da Krutçefden yeniden 277 milyon dolar kopararak Mısırın şimdiye kadar Rusyadan aldığı iktisadî ve askerî yardımı 1 750 milyon dolara yükseltmeyi başarmıştır.

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl : 11, 5 Haziran 1964, Sayı: 520 Cilt: XXX

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

12'ye 5 var

Bu hafta, türk milleti bir defa daha sandık başına gidiyor. Seçim iktidar üzerinde doğrudan doğruya bir tesir yapacak değildir. Neticenin, ne olursa olsun, memleketi bir erken seçime götürmesi de pek beklenmemelidir. Erken seçime Meclis karar verecektir. Meclis ise, yukardan atılan sözler ne olursa olsun, süresini kısaltmak değil uzatmak çarelerinin peşindedir. Her partiden milletvekilleri, bilhassa A.P. deki senatör yoklamalarından sonra, tekrar aday listesinin şanslı bir yerini işgal edip edemeyeceklerini derin derin düşünmektedirler. Bu, milletvekillerini erken seçime teşvik eden bir unsur değildir.

Ama, 51 senatörün seçilmesi için verilecek oylarda nisbetin ne olduğunun ortaya çıkması memleketin ve milletin hali üzerine bir teşhisin konmasını kolaylaştıracaktır, Eğer A.P. iddia ettiği gibi 51 senatörlükten 35 'ini çıkartıp oyların yüzde ellisinden fazlasını toplayacak kudretteyse ve bu kudreti, A.P. idarecilerinin yürüt tükleri akıllara durgunluk verecek de recede seviyesiz seçim kampanyasından sonra muhafaza ediyorsa gerçekten şaşmak lâzımdır. Her seçim kampanyası demagoji demektir, gürültü ve patırdı demektir, itham, isnat, iddia demektir. Ama bütün bunların kalite itibariyle bu derece aşağı olduğu seçim kampanyaları gene de her yerde parmakla gösterilecek kadar azdır. Eğer buna rağmen A.P. bir zafer kazanırsa bazı isterler üzerinde memleketin istikbali göz önünde tutularak değişiklikler yapmak çok kim senin hatırına gelecektir. Bu değişiklikler elbette ki açık rejimin ve demokratik sistemin prensiplerini zedeleyecek mahiyette olmayacaktır. Zira bu memlekete artık bunlardan başka bir idareyi kabul ettirtmek hiç kimsenin gücü içinde değildir. Ama gerçekçilikten uzaklaşmak, toplumu tarifsiz karanlıklara atmak teh likesini taşımaktadır.

C.H.P. Genel Başkanı İnönü Radyoevinden çıkıyor
Kampanya

Bu hafta Başkente gelen haberler, seçim kampanyasına karşı gösterilen ilgisizliğe rağmen seçim günü seçmenin sandık başına gitmeye niyetli olduğunu belli etmektedir. Bilhassa pek büyük olmayan merkezlerde seçime iştirak nispetinin yüksekliği şaşırtıcı olmayacaktır. Bu, de-

HAFTANIN İÇİNDEN

Komünizm Hakkında

Metin TOKER

Orta ve Güney Amerikada geçen bir yıl içinde, 1963 İlkbaharı ile 1964 İlkbaharı arasında beş tane askerî ihtilâl oldu.

Guatemalada Başkan Fuentes'e karşı ordu birlikleri harekete geçti ve kendisinin memleketi komünizme sürüklemesine mani olmak üzere iktidara el koydu. Ekvatörde ordu, seçilmiş Başkan Arosemenanın sarhoşluğundan bıktı ve onu devirdi. Bir takım reformlar planlayan Arosemenanın sarhoşluğu dillere destandır ve memleketine resmi ziyaretler yapan yabancı devlet başkanlarının üstüne içtiklerini çıkarttığı olmuştur. Ordu, Arosemenayı bir komünist rejime meyyal olmakla da suçladı. Dominikte Başkan Bosch, tam Dominiki, ihtilâlcilerin iddiasına göre komünist yapacakken Silâhlı Kuvvetler tarafından görevinden uzaklaştırdı. Hondurasta da Başkan Morales aldığı oyları kendi komünist fikirlerinin tatbikine âlet ederken Ordunun müdahalesine uğradı. Nihayet Brezilyada Başkan Goulard bir komünist sistemi Brezilyaya hâkim kılmanın hazırlıkları içindeyken antikomünist ordu onu memleketten kaçırdı.

Bu bilançodan, dış görünüşü itibariyle, bir tek netice çıkartmak kaabildir: Demek ki Orta ve Güney Amerika halkı komünisttir veya ümidini komünist usullere bağlamıştır.

Böyle bir netice yanlıştır. Büyük bir sefaletin hüküm sürdüğü ve varlıklı zümrelerle varlıksız kütleler arasında korkunç bir farkın bulunduğu Orta ve Güney Amerika halkı sefil durumundan kurtulmanın çabası içindedir. Bunun tek çaresi bir takım reformların yapılmasıdır. Halk, bu istidadı gösteren idarecileri başa getirmektedir. Fakat reform demek varlıklı zümrenin tedirgin olması demektir. Varlıklı zümre her seferinde, kendi emrinde bulunan ve bir millî ordu değil de lejyon havası içinde olan Silâhlı Kuvvetleri harekete geçirmekte, başlamış veya başlayacak ilerici hamleleri durdurmaktadır. Bu darbelere daima "komünist aleyhtarı darbe" adı takıldığı için bunların çoğu Amerika Birleşik Devletlerinde sıkı ve sağlam bir destek bulmaktadır. Amerika Birleşik Devletlerinin bu darbelere desteğini sadece bir etikete kanarak verdiğini sanmak biraz fazla safdilliktir. Orta ve Güney Amerikanın hemen her memleketinde çok büyük amerikan menfaatleri vardır. Varlıklı zümrenin göreceği her zararı, en ziyade bu menfaatler hissedecektir. Her hangi bir devletleştirmeden önce millileştirme tabii bulunduğuna göre yabancı menfaat grupları yerli menfaat gruplarından da evvel haklarını kaybedecektir. Zaten bu iki grupun birbiriyle girift halde olduğu, Silâhlı Kuvvetlerin yüksek kademelerinde alâkaları bulunduğu hiç kimsenin meçhulü değildir.

Durum böyle olunca Orta ve Güney Amerika bir askeri darbeler memleketi olmaktan kurtulamamaktadır. Ancak buralar halkı çıplak bir askeri idareyi kabul etmeyecek seviyede olduğu için bundan bir de fasit daire çıkmaktadır. İktidarı alan Ordu bunu en çabuk şekilde sivillere devretmektedir. Sivillerden, işbaşına geliş şekli ne olursa olsun, ancak beklenen reformları yapacak kimseler halkın desteğini bulmaktadırlar. Bunlar reformlara yapışınca bu sefer Orduyu kendi karşılarında görmektedirler ve her şeye yeni baştan başlanmaktadır. Çok Orta ve Güney Amerika memleketinde askerlik mesleği en kolay servet yapma ve kudret kazanma yolu sayıldığı için elinde silâh tutan zümre bu silâhını kendi çevresinin menfaati uğrunda fütursuzca kullanmaktan çekinmemektedir. Ortanın çok sağında bulunan, muhafazakâr temayüllü bu ordular, zaman zaman kapitalist ajanların da teşvikiyle saatlerin ibrelerini, geri çeviremeseler bile kolayca durdurmaktadırlar.

Orta ve Güney Amerikada komünist tertipleri, komünist tahrikleri, komünist hareketleri bir hayal midir? Elbette ki hayır. Orta ve Güney Amerika gelişmemiş bir bölge olarak komünist faaliyetin en gayretli olduğu yerlerden biridir. İki sınıf arasındaki başdöndürücü fark varlıksız kütleleri komünist propagandası için en verimli ortam haline sokmaktadır. Ruslar ve onların Amerika kıtasındaki elleri bundan şeytanca faydalanmaktadırlar. Askerlerin devirdikleri idarelerden hiç birinin şu veya bu sebepten komünist tesiri altına düşmediği, idealini Castro rejiminden almadığı söylenemez. Ama bu askerlerin ve onların ipini elinde tutan varlıklı zümrenin lüzumlu reform ile komünist sistem temayülü arasındaki hududu daima başarıyla, menfaat tesiri altında kalmaksızın tesbit ettiklerini söylemek daha da zordur.

Meseleyi bizim daha rahat anlamamız için belki bizimle bir mukayesede fayda vardır. Türkiyede Ordu ortanın solunda, ilerici ve batılı, reform taraftarı, kökü geniş halk kütlelerinde bir milli ordudur. Bundan dolayıdır ki yüz yıllık batılılaşma ve hürriyet mücadelemizde Türk Silâhlı Kuvvetleri daima fren değil, motör rolünü oynamıştır. Orta ve Güney Amerikada durum bunun tam tersidir. Orta ve Güney Amerika bu çıkmazdan nasıl kurtulacaktır?

Burada Amerika Birleşik Devletleri kendisine bir önemli rolün düştüğünü görmemektedir. Kennedy'nin attığı ihtiyatlı "İlerleme için ittifak" adımı bile geri alınmıştır. Sosyal ve iktisadi kalkınma için gerekli maddi ve mânevi reformlar, zihniyet değişikliği gelişmemiş veya az gelişmiş bir memlekette mutlaka biraz sol olacaktır. Bunun karşısında hemen heyecana gelip "Cadı var!" diye tutturmak, bizim kafatasçılardan çok farklı hareket etmek değildir. Bu reformların yapılmadığı, yapılamadığı, menfaat gruplarının sömürücülüğüne son verilemeyen ülkelerde bir gün sosyalizmin değil, komünizmin bütün barajları yıkarak topluma hakimiyeti altına almasını önlemek mümkün olmayacaktır.

Washington'da bugün okunması gereken risale bundan evvelki Papanın. XXIII. Ciovanni'nin Orta ve Güney Amerikaya hitap eden "Pacem in terris = Dünyada barış" mesajıdır. Papa, bu! Ama o mesajda Orta ve Güney Amerika için tavsiye edilen reformları komünistlikle damgalamak işten bile değildir. Unutulmaz XXIII. Ciovanni eğer kendi kilisesinin komünizme karşı bir baraj olarak kalması isteniliyorsa onun Orta ve Güney Amerikadaki tavsiyelerinin o bölge ihtiyaçlarıyla zıtlaşmaması gerektiği gerçeğini görmüştür. Onun söylediği şudur: "Size komünizmin vereceğini sandığınız her şeyi benim kilisem daha iyi verebilir."

Amerika Birleşik Devletlerinin bir kilisesi yok. Ama bir sistemi var. Bu sistemin komünizm dalgalarını tutması onun sadece Amerika Birleşik Devletlerinin şartlarına değil, bütün bölgelerin kendi özel şartlarına uydurulmasıyla kaabil olacaktır.

Orta ve Güney Amerikada, Orta Doğuda, Güney Doğu Asyada ve Afrikada.

mokratik hayatın onsekiz, ondokuz yıllık tatbikatı sonunda vatandaşın "seçme hakkı" na kıymet verdiğinin, memleketin işlerine kayıtsız kalmadığının yeni bir delilini teşkil edecektir. Çok yerlerde yaylalara çıkılmış veya sayfiyelere gidilmiş bulunulduğu halde memleket çapında iştirak nisbetinin az olmayacağı hissedilmektedir. Tabii İstanbul seçmeninin davranışı bu nisbet üzerinde büyük tesir yapacaktır. Tahminler İstanbulda iştirakin çok fazla olmayacağı merkezindedir. İstanbuldaki ekalliyetin, bilhassa rumların nasıl davranacakları da merak konularından biridir. Bu tabakalar daima kuvvetsiz ve istikrarsız, kendilerine muhtaç, onun için tavizci hükümetleri tercih etmişlerdir.

Her halde Pazar günü çok soru kendisine bir cevap bulacaktır.

Kıbrıs

Papazın niyeti

(Kapaktaki hazırlık)

Bu haftanın başındaki gün, Çankaya Köşkünde, Cumhurbaşkanının nezdinde bir toplantı yapıldı. Toplantıya Başbakan ile Yardımcısı ve Millî Savunma Bakanı ile komutanlar katıldılar. Sonradan, bilgi soran gazetecilere bunun "son günlerin mutad toplantıları" ndan biri olduğu söylendi. Son günlerde bu çeşit toplantıların sık sık yapıldığı bir gerçektir. Devleti idare sorumluluğunu omuzlarında taşıyanlar o toplantılarda Kıbrıs Meselesini konuşmaktadırlar. Kıbrıs Meselesinin, bizim tek başımıza veya bütün teminatçı devletler olarak andlaşmaların verdiği yetkiyi kullanmadan maalesef halledilemeyeceği kanaati şu anda Ankaraya kesin olarak yerleşmiştir. Zira Makarios, Adadaki türkleri imha etmek veya feci cinayetler tertipleyerek en azından kaçırmak yolunda durmadan adımlar atmaktadır ve son iki olay bunun açık delilini teşkil etmiştir. Bunların birincisi, rumların aldıkları rehinelerin akıbetidir. Bir devlet olduğunu iddia eden Kıbrısta, Devlet Başkanı sorumluluğunu taşıyan Makarios bunların "sorumsuz rumlar" tarafından öldürülmüş olabileceklerini kılı kıpırdamaksızın açıklamıştır. Masum türklerin böyle bir âkibete uğradıkları ve Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin kendilerini koruyamamış olduğu anlaşıldığı an Türkiyeyi hiç bir kuvvet, sarih müdahale hakkını kullanmaktan alakoyamayacaktır. İkincisi, "sorumsuz rumlar" dan bahseden, yani çetecilerine hakim olmadığını itiraf eden Makariosun Adaya açıktan, yeni silâh sokmak hazırlığıdır. Bu silâhların yeni cinayetlerde kullanılacağı hususunda hiç bir şüphe bulunmadığı gibi böyle bir tasarruf Güvenlik Konseyi kararında aykırıdır. Üstelik, bu konuda Cumhurbaşkanı Yardımcısı Küçük vetosunu kullanmıştır. Makarios buna rağmen Anayasayı ihlâl ettiği takdirde müdahale hakkının kullanılması kaçınılmaz hâl alacaktır.

Çankayada, "son günlerin mutad toplantıları" nda konuşulan bunlardır. Bunlar Çankayada konuşulurken Genel Kurmay Başkanı ile Ulaştırma Bakan Vekili Malik Yolaç ve Kuvvet Komutanları İskenderunda hazırlıkları son defa olarak gözden geçirmekteydiler.

Başbakan İnönü Çankaya Köşkünden dönüyor

Müdavele-i efkâr

Ateşle oynayanlar

Başkent Ankarada mütad toplantılar devam ederken Kıbrısta Limasol limanına "L'idya" adını taşıyan bir yunan gemisi yanaştı. Gemi, Limasole Portsaitten geliyordu. İçinde önemli yükler olmalı ki daha ufukta görünmeden limanda sıkı tedbirler alınmış, bu arada o dolaylarda çalışan türk işçilerine zorunlu izin verilmiş, etraf çepeçevre silâhlı rum polisleriyle kuşatılmıştı.

"Lidya" limana yanaşıp da içindeki yükler boşaltılmaya başlanınca, alınan tedbirlerin hiç de boşuna olmadığı anlaşıldı. Gerçekten, şilepten önce üç tane modası geçmiş uçak indirildi, onların arkasından da sandık sandık silâh ve cephane çıkarıldı. Rumlar, vinçe yüklenen her sandığı büyük bir dikkatle, sanki bir çocuk kucaklar gibi, yerde karşılıyorlar ve kamyonlara aktarıyorlardı. Yükleme işlemi akşama kadar tamamlandı ve kamyonlar, dizi dizi, adanın dört bir yanına dağıldılar.

Sandıkların içindeki silâhların türü hakkında önce kesin bir bilgi edinilemedi. Fakat kısa bir süre sonra, bu koca sandıklarda sahra topları bulunduğu haberi yayıldı. Bu haberi doğrulatmak için rum makamlarına başvuranlar, yalnızca, "onu bir biz biliriz" gibilerden kurnazca gülümsemelerle karşılaştılar. Tatlısu kahramanları, anlaşılan, gizlilikten büyük faydalar umuyorlardı !

Kelin melhemi olsa

Sahra toplarının Limasole gelmesinden bir gün sonra, Lefkoşe hava alanına Atinadan gelen uçaklar, hepsi aynı kılıkta, ellerinde aynı türden çantalar taşıyan birkaç düzine adam indirdi. Bu işlerden hiç anlamayan bir göz bile, bunların, askeri bir eğitim görmüş ve askeri disiplinle davranan kimseler olduğunu kolaylıkla kestirebilirdi. Etrafta dolaşan haberlere bakılırsa, bu aynı türden kişiler Kıbrısa ağır silahları kullanmak üzere gönderilen yunan asker ve subaylarıydı. Eğer Adaya bir türk müdahalesi olursa, bu sayın baylar, Kıbrıs rumlarıyla aynı safta, sahra toplarının başına koşacaklardı !

Adaya gelen yunan subay ve askerlerinin görevi yalnız bu kadar da değildi. Kendilerinden, türk müdahalesinin gerçekleşeceği güne kadar, Kıbrısta alelacele silah altına

çağrılan rumları savaşa eğitmeleri de isteniyordu. Çünki, artık Kıbrıs rumları Adada bir ordu kurmak yolundaydılar. Adada mecburi askerlik düzenini yerleştirecek bir kanun tasarısı hazırlamışlar ve bunu, Temsilciler Meclisinin bu haftanın başında yaptığı oturumunda, 25 rum temsilcisinin oybirliğiyle kabul ettirmişlerdi. Tabii bu oyunun hiçbir hukuki değeri yoktu. Çünki Kıbrıs Anayasasına göre, Adada mecburi askerlik düzeninin kurulabilmesi için yalnız Cumhurbaşkanının değil, aynı zamanda Cumhurbaşkanı Yardımcısının da onayı gereklidir. Kaldı ki, Temsilciler Meclisinin bu konuyla ilgili görüşmelerine Meclisin türk üyeleri katılmamışlardır.

Aynı şekilde, Kıbrısa her türlü savaş aracı ile patlayıcı maddenin getirtilmesi de Anayasaya aykırıdır. Kıbrıs Anayasası gereğince, Adaya savaş araçları ve patlayıcı madde sokmak da yalnız Cumhurbaşkanının değil, onunla birlikte Cumhurbaşkanı Yardımcısının da onayı ile mümkündür Başka bir deyişle eğer bugün Adada bir hukuk ve devlet düzeni varsa, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Fazıl Küçükün onayı olmadan ne mecburi askerlik kurulabilir, ne de Kıbrısa silâh ve cephane sokulabilir. Dr. Küçük, bu hafta başında Makarios ve çete arkadaşları tarafından yapılan her iki davranışı da veto ettiğini bildirmiştir Fakat bir çeteci sürüsünden kanun ve kurallara uyması beklenemiyeceğine göre, bu vetonun hiçbir olumlu sonuca varması düşünülemez.

Bir pişkinlik örneği

Rumlar tarafından alınan türk tutsakların durumuna gelince, geride bıraktığımız hafta içinde yalnız 17 tutsağın varlığından bilgili olduğunu ileri süren Makarios bu hafta biraz daha yola gelmiş ve Lefkoşede verdiği bir resmî demeçte, bazı Kıbrıslı türklerin rumlar tarafından tutulup öldürüldüklerini gizlemeyeceğini söylemiştir. Ancak, papazdan bozma politikacıya göre, bu olay "sorumsuz rum unsurları" tarafından hazırlanıp yürütülmüştür, sorumlu rum liderlerinin hiçbir günâhı yoktur.

Makarios, bu konuyla ilgili olarak yaptığı açıklamada. Kıbrıs türk topluluğu tarafından türk tutsaklar konusunda verilen listenin gerçeğe tamamen uyduğuna inanmadığını da ileri sürmüştür. Baş çeteciye göre, Kıbrıslı türk makamları, kaybolduktan sonra bulunan türklerin adlarını Kızılhaça ve Birleşmiş Milletler sorumlularına açıklamaktan kaçınmakta ve böylece tutsak listenin kabarmasına yol açmaktadırlar. Makariosun bu iddiası hafta başında Dr. Fazıl Küçük tarafından verilen resmî bir demeçle yalanlanmış, kaybolduktan sonra bulunan bütün türklerin isimlerinin günü gününe Kızılhaça ve Birleşmiş Milletler sorumlularına bildirildiği açıklanmıştır.

Erkin otomobilde
Faal bir adam

Makariosun bu hafta türk tutsaklarla ilgili olarak yaptığı bildiri, Kıbrısta işlerin ne kadar çığırından çıkmış olduğunu bir kere daha açıkça ortaya koymaktadır. Adanın meşru ve tek hükümeti olduğunu bildiren grup kendi adamlarına bile söz dinletmekten yoksundur. Canı sıkılan bir rum istediği gibi yol kesebilmekte, istediği türkü tutsak almakta, bu grubun başındaki sakallı bir papaz da ondan sonra, hiç utanıp sıkılmadan "bazı sorumsuz rumlar türkleri kaçırdılar, hatta öldürdüler" diyebilmektedir. Buna karşı bütün yaptığı, kuru bir "şiddetli takbih" dir.

İşin acı tarafı, bütün bunlar olup biterken, adaya barış ve düzeni korumak için gönderilen mavi bereliler de elleri kolları bağlı, "olaylara seyirci kalmaktan öteye gidememektedirler. Meselâ, Güvenlik Konseyinin 4 Mart kararında, açıkça, Adada tarafların durumu kötüleştirecek hertürlü davranıştan kaçınmaları istendiği halde, mavi bereliler, Limasole ağır silahların gelişini gözlemekten başka birşey yapamamışlardır. Aynı şekilde, bu hafta hasat kaldırmaya giden türk köylüleri silahlı rumların saldırısına uğrayınca, finli askerler kendilerine hasattan vazgeçmelerini öğütlemişlerdir. Doğrusu, Adadaki mavi berelilerin aczini bu öğüt kadar hiçbir şey gösteremez.

Kös sesi dinleyenler

Adaya gönderilen mavi berelilerin bu içler acısı tutumu, daha işin başında bile, Türk hükümeti için büyük bir endişe kaynağı olmuş ve Türkiye, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant nezdinde yaptığı çeşitli teşebbüslerle, Kıbrıstaki barış kuvvetinin daha olumlu bir tutum takınmasını istemişti. Nitekim, geçen ayın sonlarına doğru U Thant'a hir mesaj daha gönderilmiş ve bu mesajda rumların elindeki türk tutsakların geri verilmesi, Makariosun giriştiği silâh alımı gibi hususlar belirtilerek Adadaki barış kuvvetinin görevini tam anlamı ile yapamadığı söylenmişti. Ancak bu mesaja U Thant cevap vermekte gecikmiş, bu arada Adanın durumunda da hiçbir düzelme olmamıştır. Tam tersine, durum daha da kötüye giderek Adaya silâhlı milis kuvvetleri gönderilmiş, muhasara altındaki köylerin sayısı çoğalmış. Kıbrıslı türkler viyecek sıkıntısı ile karşılaşmıştır. Üstelik, bu hafta, Adaya ağır savaş araçları da gelmeye başlamıştır. İşte bütün bu hususları dikkate alan Türk hükümeti, geride bıraktığımız hafta içinde, biri Kıbrıs rumlarına, diğeri de İngiliz ve Yunan hükümetine olmak üzere, iki nota daha vermiştir.

Kıbrıs hükümetine verilen notada Kıbrıs rumlarının mecburi askerlik konusundaki kararlarıyla Kıbrısa savaş araçları ve patlayıcı maddeler sokmak teşebbüsünün Kıbrıs Anayasasına aykırı olduğu bildirilmektedir. İngiliz ve Yunan hükümetlerine verilen notalarda ise bu hükümetlere rumların elindeki türk tutsakların sayısı ve muhasara altındaki köyler hakkında bilgi verilmekte bugüne kadar yapılan teşebbüslerden değil herhangi bir sonuç almak herhangi bir gelişme dahi sağlanmadığı belirtilmekte ve tutsakların salıverilmesi, köylerdeki muhasarının kaldırılması istenerek Türk hükümetinin olayların devamından duyduğu endişe anlatılmaktadır.

Geçen haftanın sonunda İngiliz ve Yunan hükümetlerine verilen nota nın bir benzeri, aynı zamanda, Bir leşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant'a da mesaj olarak gönderilmiştir. Bu mesajda mavi berelilerin rum ların davranışları karşısındaki çekingen tutumlarına dikkat çekilmekte ve daha önce kendisine yapılan teşebbüslerden cevap alınamamasından yakınılmaktadır.

Alışverişteki dostlarımız

Türk hükümetinin Kıbrısa getirtilen savaş araçları konusundaki uyanık davranışı, Kıbrıs konusunda işin başındanberi pek rahat davranan bazı dostları harekete getirmiş gibi görünüyor. Gelen haberlere bakılırsa, Makarios ve çete arkadaşlarının Kıbrısa uçak ve diğer ağır silâh araç ları satın almak ve Adada mecburi askerlik düzenini kurmak yolundaki çalışmaları, Batılı çevrelerde endişe ile izlenmektedir. Nitekim, Amerikan Dışişleri Bakanlığının bir sözcüsü, bu konuda yaptığı bir açıklamada, "Sovyet ve çek yapısı silâhların Kıbrısta bulunduğunun gözle görülür bir gerçek olduğunu" belirtmiş ve bunun yanısıra yeni bir silâh yığınağının "esef verici birşey" olacağını söylemiştir. Sözcüye göre. Adaya silâh yığmak Güvenlik Konseyinin 4 Mart kararına da aykırı olacaktır. Fakat Washington'daki idareciler şimdilik bu açıklama ile yetinmişe benziyorlar. Bunun ötesinde bazı tep kiler göstermeleri için, belki, Kıbrı sın ikinci bir Küba olup çıkmasını beklemek gerekecektir!

İngilterenin tutumuna gelince. İngilterenin şu sırada en çok Kıbrıs taki üslerinin geleceğiyle ilgili oldu ğu anlaşılıyor. Gerçekten, Ada türklerini kısa zamanda yola getirememe

Fazıl Küçük - Makarios

"Anlayana sivrisinek saz..."

lerinin sorumunu İngiltereye yüklemeye çalışan bazı rumlar, ingilizleri türklerin tarafını tutmakla suçlamakladırlar. Bu yüzden, bu haftanın başında Adadaki ingiliz üslerine sabotajlar yapmaya başlamışlardır. Bir ingiliz havacısı türklere silâh kaçırmak suçundan yargılanmak üzere mahkemeye çıkarılacaktır. Şimdi aşırı solcu rumlar kadar aşırı sağcılar da Adadaki ingiliz üslerinin kaldırılmasından söz açmaktadırlar.

Bu durum karşısında İngiltere türk lerden yana görünecek her davranıştan dikkatle kaçınmaktadır. Böyle olduğu halde, Adaya ağır savaş araçları getirilmesi ve mecburi askerlik konularında hareketsiz kalmayı da göze alamamışlardır. Çünki bunlar Kıbrıs Anayasasına açıkça aykırı davranışlar olduğu gibi Adadaki ingiliz varlığını da doğrudan doğruya tehdit etmektedirler. Bugün bir kere türkleri yola getirdikten sonra Ma kariosun yarın ingiliz üslerine dönmeyeceğini hiç kimse temin edemez. Fakat İngiliz hükümetlinin davranışı da, şimdilik, Amerikanınkinden pek değişik değildir. İngiltere hükümeti adına yapılan bir açıklamada, İngilterenin Kıbrısa ağır savaş araçları sokulmasını endişe ile karşıladığı bildirilmektedir, o kadar...

Bir basın toplantısı

Adadaki durum böyle iken Türk Dışişleri Bakanı Erkin Çarşamba günü bir basın toplantısı ile Kıbrıs türklerinin lideri Dr. Fazıl Küçüğün papaz Makariosa verdiği bir "yazılı çağrı'yı açıkladı. Erkin sözlerine:

"— Dr. Küçükün Anayasa nizamına riayete davet çağrısındaki bütün esasları Türk hükümeti olarak aynen kabul ediyoruz" diyerek başladı. Daha sonra ise Devletler Hukukunun çiğnenmekte olduğunu ifade etti. Dr. Küçük Makariosa tevdigi ettiği çağrısının, birer suretini de garantör devletler olan İngiltere, Yunanistan ve Türkiyeye, bir de Birleşmiş Milletlere göndermiştir. Çağrı saat 15'de Makariosa verilmiştir. Dr. Küçük çağrısında şu hususlar üzerinde durmaktadır: Kıbrıs Anayasasına ve milletlerarası anlaşmalara, taraflarca bulunacak bir hal çaresine kadar riayet edilmelidir.

Bu riayetin sağlanması için gerekli hukuk düzeninin sağlanacağı bizzat Makarios tarafından dünya kamu oyuna ilân edilmelidir. Bu açıklama yapıldıktan sonra güvenliği Birleşmiş Milletlerce temin edilen Yeşil Hat üzerinde Bakanlar Kurulu anayasaya uygun olarak Elen ve Türk bütün üyeleriyle toplanmalı ve tedbirleri görüşmelidir. En mühim olarak da rum üyeler tarafından kabul edilen mecburi askerlik hizmeti kararı kaldırılmalı ve Adaya harp malzemesi getirilmesi durdurulmalıdır Ana hatları bu olan çağrı Makariosun eline ulaştıktan sonra Dr. Küçük basın mensuplarına :

"— Cevap bekliyorum" demekle yetindi.

Şimdi her şey göstermektedir ki Anayasanın açık şekilde ihlâl edilmesi ve Makariosun maskesini yüzünden sıyırması, kıbrıslı türklerin kütle halinde imhası hareketine başlamak üzere olduğunun açık delilleridir. Bu hale göre Türkiyenin anlaşmaların kendisine verdiği hakka dayanarak gereken müdahaleyi yapması tek çıkar yol haline gelmiştir.

Türk hükümetinin bu gerçeği gördüğünden zerrece şüphe yoktur.

Haftanın ortasında çarşamba günü arabulucu Tuomioja aniden Ankaraya geldi ve temaslarına başladı. Finli diplomat şu satırların yazıldığı sırada türk hariciyesiyle temaslarına devam etmektedir.

Bayramoğlu ve gazeteciler
Bilenler ve öğrenenler

Kem söz sahibine aittir

Sadi Pehlivanlıoğlu

Bir AP milletvekilinin, Sadi Pehlivanlıoğlunun, yanında Malâhat Gedik de bulunduğu halde Artvinde söylediği "CHP. ye oy verenler moskof uşaklarıdır" sözünün akisleri siyaset adamlarımız için ibret yerine geçmelidir. A.P. ekibi, Artvinde en azından A.P. nin seçim şansını azaltmıştır. AP li öğrenci kızlar AP ekibinin yolunu kesmek ve Melâhat Gediğin yüzüne tükürmek istemişlerdir. Artvindeki türlü teşekküller Sadi Pehlivanhoğlunun sözlerini protesto etmişlerdir. Memleket çapında beliren tepkiler ise bunların dışındadır. Nihayet bir masum benzetişten ve bir iddiaya cevap teşkil eden meşhur "Deli Dana" bu kadar dile dolanmışken bir milletvekilinin Türkiyede bütün bir zümreyi "moskof uşaklığı" ile ithama kalkışı elbette böylesine bir infial yaratacaktı. Bir çok AP linin orada ve burada, 27 Mayısı yapan kuvvetlere karşı kullandıkları lisan da bu kuvvetler tarafından kolay unutulmayacaktır.

DP, bugün AP li bir takım tarafından tekrarlanan bu usulleri kullandığından dolayı batmıştır. Menderes ve arkadaşları sanmışlardır ki CHP ve CHP liler dinsizlikte, moskof uşaklığryla, komünistlikle suçlandırılırlarsa dünya kendilerine kalacaktır. Halbuki dünya bundan dolayı başlarına yıkılmıştır. Memleketin sağlam ve Atatürk devrimlerini korumaya azimli kuvvetleri bu tertip ithamların altında hangi temelin yattığını sezmekte gecikmemişler, kolaylıkla birleşerek tehlikeli temayülün hakkından kolaylıkla gelmişlerdir. Menderesin ""Ehlisalip"i, Bayarın "Karınca ezmesi" bugün aşağı yukarı aynı şekilde tekrarlanmaktadır. Bunun sebebi, aynı silâhlarla aynı kütlelerin kandırılabileceği inancıdır. Bu kütleler kanmakta mıdırlar, kanmamakta mıdır, belli değildir. Belli olan, memleketin sağlam kuvvetlerinin 1960 arifesindeki günlerin havası içine bu ölçüsüz, insafsız ve karanlık hedefli sözler yüzünden girmekte olduğudur.

Sadi Pehlivanlıoğlu bir tip değil, bir prototiptir. Onun Artvindeki sözleriyle Türkiyede asla unutulmayacak olan AP milletvekili Sait Sina Yücesoyun Meclis kürsüsündeki sözleri tıpatıp ayni zihniyetin ifadesidir. Bu zihniyet bugün AP ye hâkim olan takımın zihniyetidir. Onların teşvikiyle bazı çevrelerde nasıl intikam kazanları kaynatıldığı hiç kimsenin meçhulü değildir.

Bilmedikleri, bu kazanlarda ancak kendilerinin yanabileceğinden ibarettir. Menderes de "idam sehpaları kurulacağı" tehdidini savurmuştu. Onun aldığı cevap şu oldu: "Bir memlekette idam sehpası kuruldu mu, onun nasıl işleyeceği belli olmaz".

Bir memleketteki kuvvet dengesine doğru teşhis koyanlar, kimin âkibetinin ne olacağını daha iyi kestirebilirler. Onun için, kazan kaynatanların bu gayreti göstermelerinde "sayılamayacak kadar çok misli fayda vardır".

Başbakan İnönü Beynelmilel Basın Enstitüsü Kongresini açıyor
"Açılır besmeleyle dükkânımız„"

Basın

Dünyanın sesi

Bu haftanın ortasında Çarşamba sabahı, İstanbuldaki Belediye Sarayının toplantı salonunu dolduran yüzlerce insan Başbakan İsmet İnönü konuşma kürsüsüne çıktığında kendisini hararetle alkışlamaya koyuldu. Aynı anda gözlerde bir de merak vardı. Salonu dolduranlar dünyanın en büyük gazetelerinde çalışan basın mensuplarıydı. Meşhur Milletlerarası Basın Enstitüsünün İstanbuldaki XIII. Kongresi için gelmişlerdi. İnönü kongrelerini açmak üzere kürsüye çıkmıştı. Gazeteciler ismini yıllardır duydukları, yaptığı işleri bildikleri bu seksen yaşındaki delikanlıyı merakla seyrettiler. Daha sonra, bir küçük kokteylde bulunulduğunda bir yabancı gazeteci :

" -Amma canlı adam. Gözleri nasıl parlıyor" demekten kendisini alamadı.

Türkiye Başbakanı konuşmasını türkçe yaptı. Fakat metin daha önceden ingilizce, fransızca ve almancaya çevrilmiş, teksir edilmiş ve dağıtılmıştı. Bu sayede delegeler konuşmayı satır satır takip edebildiler. Zaten, hatipler konuşurken tercüme yapan bir sistem de kurulmuş ve bunun kulaklıkları koltuklara konmuştu.

İsmet İnönü uzun konuşmadı. Ama Basın Enstitüsü üyelerinin gönlünü kazanan bir konuşma yaptı. Başbakan bu konuşmasında Türkiyenin basın hürriyetiyle ilgili meselelerini büyük bir açık kalplilikle gözler önüne serdi ve bu hürriyetin tam ölçüsü içinde işlemesini samimiyetle istediğimiz hususunda zihinlerde bir tereddüt bırakmadı. Zaten Türkiye bu arzusunu geçen yıl Milletlerarası Basın Enstitüsünden bir "inceleme heyeti" istemek suretiyle de fiilen ispat etmiş olduğu için yabancı gazeteciler İkidara hakim olan zihniyete teşhis koymakta güçlük çekmediler.

Muhalefin gayretleri

Buna mukabil Milletlerarası Basın Enstitüsünün İstanbul toplantısı bugün Muhalefet safında bulunan ve dünün İkidarı olanların dümen suyundaki takım için bir gayret vesilesi oldu.

Bugünkü Muhalefetin bir hususiyeti gözlerden kaçmamaktadır. Bugünkü Muhalefet, dünkü Muhalefetin yaptıklarını ve söylediklerini kopya etmektedir. Bunun sebebi, D P. nin başına gelenlerin sadece o devir muhalefetinin eseri olduğuna inanmalarıdır. Halbuki D.P. nin başına gelenler, D.P, nin o devirdeki tutumunun ve hareketlerinin neticesidir. Temelde böyle hatalı bir inanç olduğu için bugün Muhalefet hâlâ "basın hürriyetsizliği, partizan idare, yolsuzluklar edebiyatı" yapmaktadır. Dünki idare altında İstanbula ayak atması bile düşünülemeyecek olan Milletlerarası Basın Enstitüsünün toplantısı bu edebiyata yeni bir sayfa ilâvesi fikrini tabii Muhalefete vermemezlik etmedi. Bu sahada ilk bayrağı Zafer açtı. Zafer adı. Enstitünün meçhulü değildir. Enstitüye 1960 başlarında ağız dolusu küfürler ve kiralık gazetecilerin protesto telgraflarının metinleri hep bu gazetede yayınlanmıştır.

Zafer işe, bir hafta evvelinden başladı. Hapishanede sadece bir tek gazeteci, talihsiz Ayhan Bilgin bulunduğu ve bu bir tek gazeteciyle de gerekli kampanya yürütülemeyeceğinden gazete Ayhan Bilginin yanına üç kelle daha oturttu. Bunlar, "mahkemelerde hüküm bekleyen gazeteciler" di. Ama nedense bu kellelerin hiç biri aynı durumda olan meselâ Cumhuri-

yetin Kayhan Sağlameri veya Milliyetin Çetin Altanı değildi. Zafer, Tedbirler Kanununa muhalefetten gayrı sebepten muhakeme altında olan gazetecilerden hiç bahsetmedi ve mahkemedeki gazetecileri İktidarın Muhalefete karşı bir baskısı gibi göstermeyi tercih etti. Ötekiler, başlarına geleni hak etmişlerdi!

Sonra, daha başka A.P. gazetelerinin de katıldıkları bu kampanyada silâh diye Türk Basınının karanlık devrinde İsmet İnönünün ve onun ideal arkadaşlarının sözleri ele alındı. Zafer İnönüden, Milletlerarası Basın Enstitüsünü açış konuşmasında bundan altı yıl önce söylediği sözleri tekrarlamasını ve Türkiyede durumun aynı o günlerdeki durum olduğunu söylemesini istedi !

Muhalefet gazetecileri, Kongrenin açıldığı gün İstanbul Belediye Sarayının salonlarında ve koridorlarında hazırdılar. Görüşlerini kabul ettirecek delegeler arıyorlar, onlarla konuşmaya çalışıyorlardı. Ancak çoğu için lisan bir handikap oldu ve gerekli propagandayı o kadar başarıyla yürütemediler.

Kongre çalışıyor

Başbakanın açış konuşmasından sonra delegeler kendi gündemlerine döndüler. Milletlerarası Basının bir çok meselesi, umumi meseleler kongre gündemindeydi. Bunlar hakkında ilgi çekici tebliğler yapıldı. Bizim Muhalefet gazetecilerinin gayesi, Türkiyede basın hürriyetinin bulunmadığı yolunda bilhassa bir yabancının bir işaret vermesiydi. Yabancı gazeteciler Türkiyede Basının ciddî meseleleri bulunduğunu gördüler, fakat basın hürriyetine karşı iktidarda bir düşmanlık sezdiğini söyleyen çıkmadı.

Bu satırlar yazıldığı sırada Kongre devam etmektedir. Kongrenin kapanış günü Cumadır. Ondan sonra delegeler İzmire götürülecekler ve Turistik Türkiye hakkında bir fikir edinmelerine çalışılacaktır.

«Türkiyede Hakimler Var!»

Geçmiş yıllarda bu memlekette basın hürriyeti için savaşanlar, hiç bir zaman basın her türlü kayıdın dışında olsun dememişlerdir. Basın elbette bir takım kanunlarla düzenlenecektir. Bunun ötesinde bir basın hürriyeti istemek için insanın deli olması lâzımdır.

Geçmiş yllarda bu memlekette basın hürriyeti için savaşanlar ne istemişlerdir?

İstenilen iki şey olmuştur:

1 — Basınla ilgili kanunlar basın hürriyeti esasını zedelememelidir.

2 — Mahkemeye giden gazeteciyi hür, serbest ve teminatlı hâkimler yargılamalıdır.

Bugün, bu iki arzunun da gerçekleşmemiş olduğunu söylemek insafın dışında bir davranıştır. Hükümetin hâkimlerle hiç bir ilgisi kalmamıştır. Tasdik ettikleri kararları ilâm yazmadan önce Başbakana duyuran Yargıtay üyelerinin nesli tükendiği gibi unutulmaz Adil Güneşoğlu tipi hakimler de ortadan kalkmıştır. Bugün, devam eden basın dâvalarından Hükümetin haberi bile olmamaktadır ve hâkimler de, gerçek teminatlarını bulduklarından Hükümetin arzularına değil kanunların metnine bakmaktadırlar.

İki cepheden gazeteci zaman zaman mahkemeye düştüklerinden dolayı şikâyet sesleri yükseltmektedirler. Bunların birincisi, solculuğu komünizm propagandasının hudutları içine soktukları iddiasıyla mahkemeye verilenlerdir. Eğer mesele "Türkiyede komünizm propagandası serbest olsun mu ve bir komünist partinin kurulmasına müsaade edilsin mi?" suali ise buna bugün İktidarın, memleketin sağlam kuvvetlerinin ve gerçekci aydınların verdikleri cevap "Hayır"dır. Böyle olunca, komünizm propagandası takip altında tutulacaktır. Eee, normal ve meşru solculuk ile komünizm arasındaki farkı kim tesbit edecektir?

Müstakil hakimler!

Bunu böylece bilmek, kabul etmek, onun gereğine boyun eğmek lâzımdır. Nitekim hâkimler bu ince meselede şimdiye kadar açık haksızlıkla damgalanan bir hata yapmamışlardır.

Mahkemeye giden «kinci cepheden gazeteci, Tedbirler Kanununun hışmına uğrayanlardır. Tedbirler Kanunu hakkında şu veya bu söylenmiştir. Ama Tedbirler Kanunu nihayet Anayasa Mahkemesinin tetkikine arzedilmiştir. Müracaat üzerine Anayasa Mahkemesi kanunu inceletmiş ve bunu, basın hürriyeti prensibini bir temel prensip sayan Anayasaya aykırı bulmamıştır.

Tedbirler Kanununa lüzum kalmaması bütün basının müşterek arzusudur. Ama maalesef, bir belirli basın yüzünden, eğer rejim ve demokratik nizamı tehlikeye düşürmek istemiyorsak Tedbirler Kanununa yerinde tutmamız gerektiği Türkiyenin Büyük Basını tarafından ittifakla kabul edilmektedir. Dört yıl önce bir büyük ihtilâlden çıkmış ve bu dört yıl içinde iki tane askeri hükümet darbesi teşebbüsü görmüş, bu teşebbüslerde teşvikcilerin hep o belirli basını sebep diye gösterdiklerine şahit olmuş bir memlekette basın hürriyetinin suistimalinin nasıl dertler açabileceğini bu Büyük Basın müdriktir.

Yeni Türkiyenin bir prensibi vardır: Kanunlar Anayasaya aykırı olmayacaktır. Basın böyle bir kanunun tehdidi altında değildir. Kanunları tatbik eden hâkimler yüreklerinde "hükümet endişesi" taşımıyacaklardır. Taşımamaktadırlar.

Geriye kalan, mevzuatın daha bir yumuşak hale getirilmesidir. Elbirliğiyle buna çalışmak basının müşterek hedefi olmalıdır. Yoksa, basın hürriyetinin gerçekten ayaklar altında tutulduğu bir devirde yapılmış mücadeleyi, heves neticesi, bugün tekrarlamaya kalkışmak tokmağı olmayan çandan ses çıkarmaya çalışmak gibidir.

Onun için değil mi ya, bu hevesin sahipleri "Bize kimse aldırmıyor! Hani hürriyet mücahitleri, hâni Basın Enstitüsü?." diye feryat edip duruyorlar..

Amerika

Birçok bilinmeyenli denklem

Amerika, Amerika... İşte, asrın sihirli iki kelimesi! Arkadaşımız Mahmut T. Öngören bu hafta da AKİS okuyucularına Amerikayı ve amerikalıyı anlatıyor.

Öngörenin A.B.D. de yaptığı üç haftalık gezi sonunda kaleme aldığı aşağıdaki yazı, bu ülkenin meçhul yanlarını anlatmaktadır.

Kaliforniya Üniversitesinin yetkililerine soruyorsunuz:

"— Üniversitenizin başlıca meseleleri nelerdir?"

Cevap hemen hazır:

"— Öğrencilerimize park yeri bulamıyoruz."

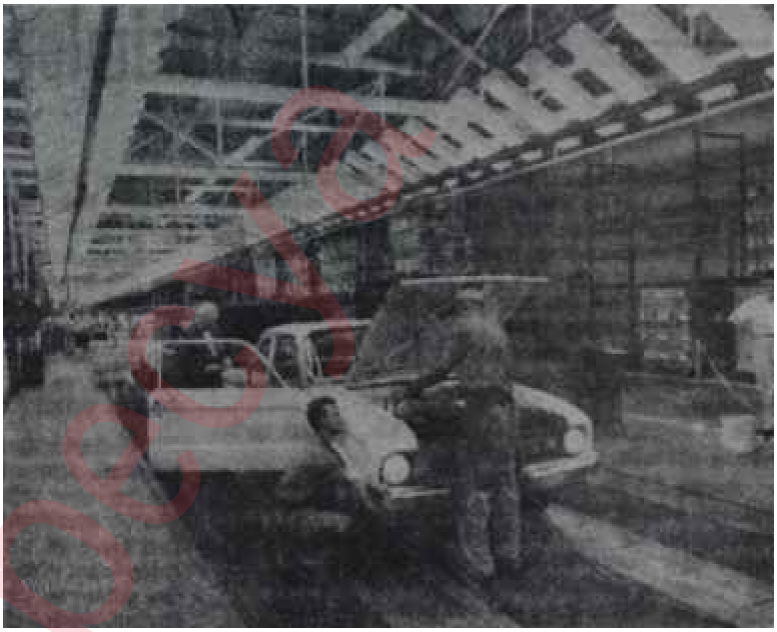
Kaliforniyada, arabası olmayana itibar etmezler. Arabası olmayan delikanlı, kız arkadaş bulamaz. Arabası olmayan, otobüs, tren veya diğer taşıt araçlarıyla gitmeye kalkarsa en basit günlük işlerini bile yapmaya zaman bulamaz. Bugün Amerikada otomobil, günlük hayata o kadar girmiştir ki, ortaya artık "iki otomobilli aile" deyimi çıkmıştır. Evin erkeği ailenin tek otomobilini alıp işe gidince, kadın, alışverişini veya diğer işlerini yapmak için güçlük çekmektedir. Bu eksikliği gidermek için ortaya bir ikinci otomobil ihtiyacı çıkmaktadır. Bundan en çok yararlananlar da, Avrupada küçük araba yapan fabrikalardır. Bugün amerikalı, ikinci otomobil olarak genellikle, Avrupada yapılan ucuz ve ekonomik arabaları tercih etmektedir. Okul çağındaki amerikalı gençler ise anne ve babalarının kullandıkları otomobillerle yetinmek istememektedirler. Böylece, "üç otomobilli aile"ye doğru gidilmektedir.

Bu durumun, Amerikadaki refah ve bolluktan ileri geldiği genellikle bilinmektedir. Fakat bu refah ve bolluğun yabancıların gözünden kaçan bir-iki noktası olduğu muhakkaktır. Bugün Amerikada, her ailenin en az bir otomobile sahip olması kadar tabii bir şey olamaz. Ancak, ikinci bir araba aileye eğer kadının ihtiyaçlarını sağlamak için giriyorsa, bu durumda, kadının da çalışmakta olduğunu unutmamak gerekir. Ailenin genç oğlunun bir takım zevkleri için bir üçüncü araba satın alınmışsa, şunu unutmamak şarttır: Delikanlı bu arabayı babasının parası ile değil, kendi kazandığı para ile almıştır.

Sözün kısası, çeşitli iş imkânları, orta halli bir amerikan ailesinin üç otomobil sahibi olmasını sağlayabilmektedir. Ancak, otomobilin amerikan ailesinin hayatına bu derece girmesi, ortaya bir takım meseleler çıkarmaktadır. Meselâ, trafik dersi gibi... Şehirlerde caddelerin son derece geniş ve mükemmel olması gerekmektedir. Amerikada, sayısı hayli kabarık olan trafik polisi, caddeleri bazen helikopterlerle, bazen radarla denetlemektedir. Trafik işaretleri en acemi şoföre kolaylıkla bilgi verecek şekilde hazırlanmaktadır. Buna rağmen, trafik kazalarının önüne geçmek imkânsız olmaktadır. Tatillerde şehir dışına çıkmaya son derece meraklı olan amerikalılar, alınan bütün tedbirlere rağmen 24 saat içinde 500'e yakın ölüm olayıyla karşılaşmaktadırlar. Bu yüzden bir üniversite yetkilisine, "Başlıca meseleleriniz nelerdir?" diye sorulduğu zaman, ondan, "Öğrencilerimize park yeri bulamıyoruz" diye cevap alınması gayet tabiidir. Park yeri bulmak yalnız üniversitelerin değil bütün müesseselerin derdidir. Bu o kadar büyük bir dert ki büyük amerikan şehirlerinde toprak altında işleyip trafik meselesine oldukça yardımı dokunan tren şirketlerinin şöyle ilânlar yapmasına sebep olmaktadır: "Otomobilinizle gidip niçin rahatsız olacaksınız? Trenimize binip, rahat edin."

Koordine çalışmanın sonuçları

Park yeri bulmak, otomobillerin yapıldığı büyük fabrikaların da derdidir. Yolunuz Detroit'te Ford fabrikalarının en büyüğüne düştüğü zaman, işçilerin otomobillerine ayrılan sahanın aşağı yukarı fabrikanın büyüklüğünde olduğunu hayretle görürsünüz. İşçi fabrikada çalışırken muazzam bir otomobil filosunun park sahalarında yattığını görünce insanın aklına iki soru gelmektedir. Biri, "Ford fabrikasında çalışan işçi yalnız Ford arabası mı kullanır?", ikincisi "Paydos verildiği zaman bu muazzam filo nasıl harekete geçer?" dir. Birinci sorunuza gayet kolaylıkla cevap bulursunuz. İşçi beğendiği, Sevdiği, hattâ bizzat imal etmekte olduğu arabadan daha elverişli bulduğu herhangi bir arabayı satın almaktadır. İş paydosunda ise bütün otomobillerin sahiplerini en kısa zamanda evlerine götürebilmesi için her türlü tedbir alınmıştır. Koca otomobil filosu, yürürlükteki yönetmeliği izleyerek, büyük bir intizam içinde sahayı boşaltmaktadır. Park yeri fabrikanın büyüklüğündedir ama, bu, Ford atölye-

Ford fabrikasında çalışılıyor

Arı gibi

lerinden sadece biri olan Detroit şubesinin genişliği hakkında bilgi verecek yeterlikte değildir. Atölyenin genişliği hakkında fikir vermek için fabrikanın ancak bir otobüsle dolaşılabileceğini, aksi takdirde buna bir günün yetmeyeceğini belirtmek gerekir. Ford bu atölyesinde yalnız oto mobil motörü yapmamakta, aynı zamanda çelik sanayiini de kurmuş bulunmaktadır. Çelik sanayiinde gerekli olan kömürü özel kanallarla âtölyele rin yanıbaşına kadar getiren yük gemi leri de Ford'undur. Ford, otomobil yapmak için kendine bir donanma bile kurmuştur.

İşçinin, hiç elini değdirmeden çeliğe nasıl şekil verdiği hususu da oldukça ilginçtir. Fakat daha ilginç olanı, otomobillerin nasıl yapıldığını görmektir. Bu, Amerikada her yönde rastlanan koordinasyonun en güzel örneğini gözlerin önüne sermekte, bu memleketteki zenginliğin sadece çok çalışmaktan, tabii kaynakların bolluğundan ve bu tabii kaynakları yerinde kullanmaktan ötürü değil, aynı zamanda muazzam bir teşkilât kurarak hesaplı çalışmaktan elde edildiğini göstermektedir,

Ford, sipariş üzerine çalışan bir fabrikadır. Ayda kaç otomobil sataca ğını aldığı siparişlerden öğrenir ve sonra bunları yapmaya koyulur. Değilse, Amerikadaki diğer otomobil fabrikaları gibi, önce belli sayıda otomobil yapıp, sonra bunları satmağa çalışmaz. Otomobiller için önceden sipariş aldığından Ford, hemen hemen, her arabayı değişik tipte yapmak zorundadır. Bu değişiklik arabanın motörü ve şasisi ile ilgili değildir. Ama hepsinin rengi veya iç taksimatı birbirinden farklıdır.

Ford sisteminin özelliği

Ford, 59 dakikada bir otomobil çıkarmaktadır. Fabrikanın bir kısmında motör yapılmakta, bir kısmında şasi hazırlanmakta, üçüncü kısımda da kapı ve döşemeye son şekli verilmektedir. Her parça, tavandan sarkan çelik tellere tutturulmuş olup, iş ağır ağır ilerlemektedir. Her işçi, önünden geçmekte olan parçanın kendisi ile ilgili bölümünü yapmakta, eğer bu iş bir-iki dakika sürecek olursa o zaman ağır ağır ilerleyen parça ile birlikte o da yürüyerek çalışmaktadır. Her isçinin yanında, yaptığı işle ilgili malzeme ve âlet bol miktarda bulunmaktadır. Bu o kadar dikkatle ayarlanmıştır ki, meselâ, vazife si bir vidayı otomobilin bir yerine takmak olan işçinin yanındaki kutuda vida hiç bir zaman bitmemektedir. Çünkü bir başka işçinin vazifesi de bunu sağlamaktır.

Türk gazetecileri Amerikada
Görmek için

Yukarda, Ford'un sipariş üzerine otomobil yaptığı ve bu sebepten her otomobilin birbirinden farklı olduğu belirtilmişti. Meselâ mavi kapının belli bir zamanda mavi gövdeye takılması ve daha önce de mavi döşemenin yine mavi gövdenin içine yerleştirilmiş olması şarttır. Mavi renkli arabayı siyahın, onu kırmızının izlediği düşünülürse, bu düzenli çalışmayı sağlamadaki güçlük ve tablatiyle, koordinasyon kaabiliyeti kendiliğinden ortaya çıkar. İşçi bu şekilde dikkatle çalışırken atölyenin ziyaretçilere açık bulundurulmasında bir sakınca görülmemiştir. Fakat atölyeyi gezerken resim çekmek yasaktır. Sebebi şudur: Resminin çekildiğini gören işçi, poz vermek için işini aksatmasın...

"Harp ve Sulh"

Otomobil, amerikalının hayatında bu kadar önemli bir rol oynarken, amerikan vatandaşının bile pek farkında olmadığı muazzam bir vurucu kuvvet, bütün gücü ile nükleer savaşa hazır, bu memleketin içinde ve dışında beklemektedir. Bu vurucu Kuvvetin merkezi, Nebraska eyaletinde Omaha şehrinin yakınındaki bir dev hava üssündedir. Stratejik Hava Kuvvetleri Kumandanlığı ismini taşıyan bu vurucu kuvvetin merkez üssü son derece geniş bir sahayı kaplamaktadır. Toprak üstünde, üssün idare edildiği binalar, uçaklar ve hangarları, uzun pistler, ilk Atlas füzelerinden biri ve personel evleri görülmektedir. Rahatına ve eğlencesine düşkün amerikalı, herkesin kolay kolay kabul edilmediği bu muazzam hava üssünde sinema ve tiyatro binalarını ve personel çocuklarının eğitim ve oyun derdini halletmek için de okul ve oyun sahalarını ihmal etmemiştir. Ayrıca dev uçakların havalandığı pistlerini yakınlarında kilometrelerce saha personelin boş vaktini değerlendirmesi için golf oyununa ayrılmıştır. Dışardan bakıldığı zaman muazzam bir askeri hava meydanından başka birşey değilmiş gibi duran bu üs, dünya barışında veya - çıktığı takdirde- üçüncü dünya savaşında en önemli rolü oynayacaktır. Bunu anlamak için önce hava meydanının bir köşesini ziyaret kâfidir. Bu bölümdeki pist hiç kullanılmaz, Pistin yanında nükleer

bombaların yüklü olduğu dev uçaklar nöbet beklemektedir. Uçakların hemen arkasındaki barakalarda ise bir haftalık nöbete girmiş olan ve üniforması ile uyuyan uçak personeli oturmaktadır. Alarm verildiği takdirde bu uçaklar en geç 6 dakika içinde havalanmakta ve hedefe nükleer başlıklı bombaları atmak üzere hücuma geçmektedirler.

Amerikanın bir başka bölgesinde dev radarlar, bir yelpazeyi andıran dalga şekilleriyle Rusyayı daimi surette denetlemektedirler. Bu radarlar sayesinde rus füzelerinin veya uçaklarının taarruz etmek üzere Amerika Birleşik Devletleri üzerine doğru geldiği anlaşılınca, durumdan önce Amerika Birleşik Devletleri Başkanı haberdar edilmektedir. Zira, Amerikanın bir nükleer savaşa başlama kararını verme yetkisi, sadece Cumhurbaşkanına aittir. Cumhurbaşkanı böyle bir karar verdiği takdirde, derhal Omaha'daki üste vazifeli bulunan Stratejik Hava Kuvvetleri Kumandanını arar ve kendisini durumdan haberdar eder. Bunun üzerine de alarm verilir ve gereken yapılır. Böyle bir durumda yapılacak iş, sadece, hazır bekleyen uçakları 6 dakikada havalandırıp hedefe göndermek değildir. Amerika bütün ihtimalleri düşünmüş ve ona göre tedbir almıştır, Omaha'daki üste, havada hazır bekleyen, nükleer başlıklı bombalarla yüklü uçaklar vardır. Alarm verildiği zaman bütün bu üsler ve uçaklar da haberdar edilir ve hepsinin en kısa zamanda hedefe gitmesi sağlanır.

Bütün bunlardan başka, Amerikanın çeşitli bölgelerinde, yer altında, ucu nükleer bombalarla teçhiz edilmiş füzeler vardır. Alarm alınır alınmaz bu füzeler yer altından ateşlenir ve onların da uçaklar gibi hedefe gitmesi sağlanır. Bugün bu hedef, elbette ki Rusyadır. Bu füzelerin en kısa zamanda Rusyaya gönderilip oradaki önemli yerlerin bombalanması garanti altına alınmıştır.

Korku dağları bekler

Bu kısa açıklamayı yerinde alıp, hazır bekleyen uçakları görünce insanın aklına yine iki soru gelmektedir: Alarm verildiği zaman, dünyanın çeşitli yerlerinde uçmakta olan uçaklar ve dünyanın çeşitli memleketlerindeki hava üsleriyle temas nasıl sağlanmakta ve çeşitli emirler bu gibi yerlere en kısa zamanda nasıl ulaştırılmaktadır? İkinci soru ise, bir nükleer savaş başladığı zaman uçakların ve füzelerin yönetiminin nereden yapıldığıdır.

Her iki sorunun cevabını da Omaha'daki Stratejik Hava Kuvvetleri Kumandanlığında bulmak mümkündür. Üssün toprak altında muazzam bir kumanda odası vardır. Nükleer savaş başladığı zaman Stratejik Hava Kuvvetleri Kumandanı ve ileri gelen diğer subaylar burada toplanmakta ve önlerindeki koskocaman Perdeye aksettirilen ışıklar, resimler ve haritalardan hem harekâtı izlemekte, hem de nükleer savaşı idare etmektedirler. Bu kumanda odasında aynı zamanda dünyanın herhangi bir yerindeki amerikan üssü veya dünyanın herhangi bir yerinde uçmakta olan uçakla konuşmayı derhal sağlayabilecek kudrette haberleşme cihazları vardır. Stratejik Hava Kuvvetleri Kumandanı istediği takdirde bu uçaklar ve üslerte aynı anda konuşabilmektedir. Toprağın altındaki bu odanın korunması için her türlü tedbir alındığı halde en kötü ihtimaller dahi unutulmamıştır. Toprak altındaki kumanda odasının âni bir hücumla tahrip edilebileceği gözönünde tutularak, belli sayıda uçak hazırlanmıştır. Bu uçakların içine, toprak altındaki kumanda odasında bulunan bütün cihazlar konulmuştur. Uçağın içinde ise, uçuş personelinden ayrı olarak, bir nükleer savaşı idare edebilecek personel mevcuttur. Bu tip uçaklar bütün personel ve cihazlarla daima havada bulunmakta ve toprak altındaki odanın aniden tahrip edilmesi halinde kumandayı ele almak üzere beklemektedir. Bu uçaklar bugün sekiz saatte bir nöbet değiştirmekte ve Stratejik Hava Kuvvetlerinin Kumandanının söylediğine göre, dünya barışında önemli bir rol oynamaktadır. Zaten Omaha'daki üssün hangi tarafına gitseniz, üzerinde "Barış bizim görevimizdir" yazılı büyük panolarla karşılaşırsınız.

Muazzam bir tahrip gücüne sahip ve bir kelime ile bütün dünyayı tahrip edebilecek olan bu kumandanlığın felsefesinin barışı korumak olduğu, üssü gezen basın veya radyo mensuplarına anlatılmaktadır. Amerika bir üçüncü dünya savaşına her bakımdan hazırlandığı halde, fırsat düştükçe, bunu, barışı korumak için yaptığını belirtmektedir. Amerikayı gezen bir yabancı, bir ailede üç otomobil kullanıldığını görünce nasıl şaşıyorsa, atom bombalarını, en seri silâhları, muazzam savaş malzemesini dev uçakları gördüğünde de aynı şekilde şaşmaktadır. Ayrıca Amerika, elinden geldiği kadar, bu ekonomik ve savunma - veya taarruz - gücünün reklâmını da yapmağa çalışmaktadır. Ekonomik gücünü göstermek için, silâh gücünü ve bu konuda ne derece hazırlıklı olduğunu da göstererek, karşı tarafı korkutmak ve onu bir nükleer savaştan vazgeçirmek için bütün dünyaya teşhire son derece önem vermektedir.

Amerikanın ekonomik gücünün dışarda, özellikle geri kalmış memleketlerde ne dereceye kadar aksi tesir yaptığı meydandadır. Barışı korumak için tam manasıyla bir savaş gücü sağlamanın üçüncü dünya savaşını ne dereceye kadar önlediğini ise herhalde zaman gösterecektir.

Yunanlıların Maşaları

Kıbrısın Yunanistana verilmesi için Londraya bir nevi demir atmış olan ve Ada arşöveği Kirilyanosun başkanlığında bulunan Kıbrıs rumlarından müteşekkil heyet 1919 sonlarında ümitlerini kaybetti. Lloyd George'a rağmen İngilterede hiç kimse Adanın İngilterenin elinden çıkarılıp Yunanistana bağlanmasına taraftar görünmüyordu. Buna mukabil ingiliz askeri çevreleri buna şiddetle aleyhtar olduklarını beyan etmişlerdi.

Venizelos, bu kurnaz giritli, kaz gelecek yerden tavuğun esirgenmesini istemiyordu. Bir Büyük Yunanistan kurmak için harekete geçmişti. İşleri fena gitmiyordu. Hayâlini gerçekleştirmede başlıca dayanağı İngiltere ve Lloyd George idi. Tabii, bu Büyük Yunanistana Kıbrısın da dahil olması iyi olacaktı. Ama Yunanistanın Kıbrıs üzerinde ısrarı bütün öteki nimetlere mani olacak ise, elbette ki Venizelos o yola sapacak kadar budala değildi.

O bakımdan, 1919'larda Yunanistanın Kıbrıs politikası ihtiyatlı oldu. Perdenin önünde Kıbrıslı rumlar, Kirilyanos ve adamları vardı. Venizelos perdenin arkasında ipleri çekiyordu. Bunun yanında, kurnaz giritlinin bütün o dehşetli propaganda mekanizması Kıbrıs dâvasının havasını yapmak için emir almıştı.

Londradaki Kıbrıs heyeti ümidini fena halde kaybedince, elde vesika kalsın diye bir seri teşebbüse geçti. 15 Eylülde Lloyd George'a hitaben uzun bir bildiri kaleme alarak Kıbrıs konusunda kesin bir karara varılmasını istedi. Bunu, Lefkoşede 12 Ekimde bir Kıbrıslı rum meclisinin aldığı Enosis kararı tasarısının 21 Ekimde yeni bir mektupla Lloyd George'a bildirilmesi takip etti. 14 Kasımda İngiltere Başbakanı bu iki mektuba cevap verdi. 24 Kasımda Kıbrıs heyeti tekrar Lloyd George'a bir mektup yazarak muvakkaten Adaya dönmek kararını duyurdu. Sonradan bu beş vesika bir araya getirilmiş ve 1920 Haziranında yayınlanmıştır. Fakat vesika diye yayınlanan bu yazılarda İngiltere tarafından yapılmış bir taahhüt yoktur.

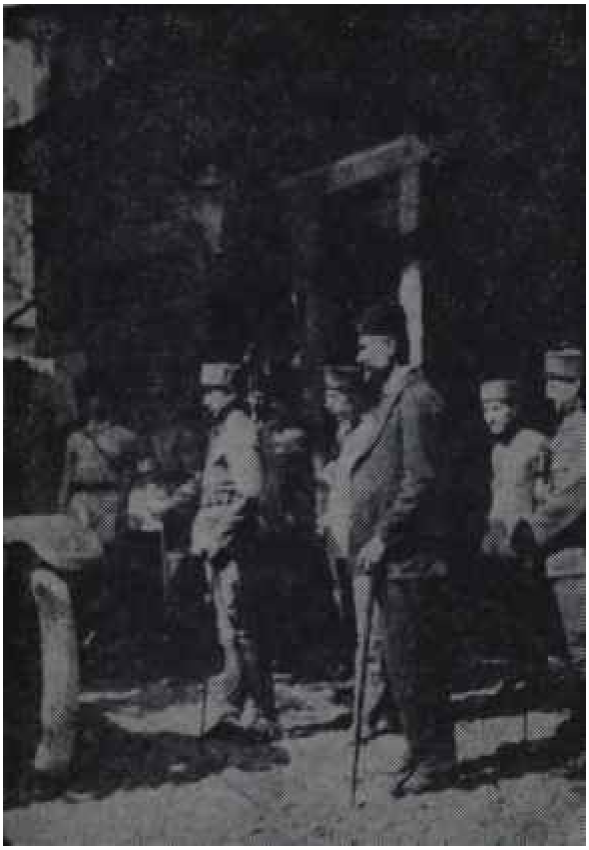
Kıbrısa gidiş ve dönüş

Kirilyanosun başkanlığındaki rum heyeti, süngüsü düşük olarak 1919 Aralığında Kıbrısa döndü. Yapacak bir şey kalmamıştı. Ama Adadaki rumlar bunu böyle almadılar. Kıbrıs konusunda kesin karar verilmemişti ki. O halde heyetin mutlaka Londrada bulunması, kimi eline geçirirse onu zorlaması, çalışmakta devam etmesi lâzımdı.

Gerçekten de İngiltere Kıbrıs konusundaki kararını ilân etmemişti.

Zaferden sonra, Wilson Parise geliyor.

İsmet Paşa büyük taarruz için Akşehirden cepheye hareket ediyor

Bunun üzerine arşövek Kirilyanos gene yanına heyetini aldı ve 1920 Nisanında Londraya döndü. Orada bir süre, kararın Yunanistan lehine çıkması için çalıştı. Fakat her şey 1 Temmuz 1920'de bitti. Hükümet o tarihte Avam Kamarasında bir açıklama yaptı ve Kıbrısın statüsünde hiç bir değişikliği düşünmediğini resmen beyan etti. Bir ay kadar sonra da, 10 Ağustos 1920'de imzalanan Sevr Andlaşmasının 115. maddesinde "İngilterenin 5 Kasım 1914 tarihli, Kıbrısın ilhakıyla ilgili kararının taraflarca kabul edildiği" açıklandı. Böylece Kıbrıs, resmen bir ingiliz kolonisi haline geldi.

Gene 10 Ağustos 1920'de Sevrde İtalyayla Yunanistan arasında, 12 Ada konusunda bir ek protokol imzalandı. Bunda şöyle denilmekteydi: "Rodos ve ona bağlı adalar İtalyan hâkimiyeti altında kalacaktır. İtalya, İngiltere Kıbrısı Yunanistana verdiğinde Rodos halkının kendi kaderini serbestçe tâyin etmesine rıza gösterecektir. Fakat bu hiç bir suretle, andlaşmanın imzalanmasından onbeş sene önce olamaz."

Kesin netice

Buna rağmen Kıbrısın rum heyeti gene Adaya dönmedi. "Acaba bir şey yapabilir miyiz?" diye kıvranıyorlar ve bütün kapıları çalıyorlardı. Heyet, Lloyd George'u bizzat görmek istedi. Randevuyu alabilmek için Sir Arthur Crosfield çalıştı. Fakat Lloyd George vakti bulunmadığı cevabını verdi. Mamafih Müstemlekeler Müsteşarıyla heyeti görüştüreceğini bildirdi. Gerçekten de heyet Müstemlekeler Müsteşarıyla görüştü. Kendilerine orada, Kıbrısın Yunanistana verilmeyeceği hiç bir tereddüde mahal vermeyecek şekilde söylendi.

Bu görüşmeyle ilgili olarak Londradaki yunan elçisi Kaklamanosun kendi Dışişleri Bakanlığına gönderdiği telgraf şudur:

"Kıbrıs heyeti, İngiltere Kabinesinden bir zat ile mutlaka görüşmek arzusunun neticesi olarak 26 Ekimde Müstemlekeler Müsteşarı tarafından kabul edilmiştir. Heyet Müsteşara, Kıbrıs halkının Yunanistanla birleşmek arzusunu duyurmuştur. Müsteşar kendilerine bu birleşme arzusunun Hükümet tarafından büyük bir itina ve sempatiyle incelendiğini ve Hükümetin 1 Temmuzda Avam Kamarasında Kıbrıs konusunda hiç bir politika değişikliğinin düşünülmediğini açıkladığını söylemiştir. Müsteşarın bildirdiğine göre bu kararın alınmasında İmparatorluğa bir kaç kilometre karelik toprağın eklenmesi düşüncesi hâkim olmamıştır. Hükümet meseleyi dikkatle tetkik etmiş ve kendisini Adadaki müslüman azınlığın himayesinden müstağni kılmak hakkına sahip görmemiştir. Kıbrısın, müslüman halkı bulunmayan İonyen adalarıyla kıyası mümkün değildir. Arşöveğin, azınlık için çoğunluğun feda edildiği konusundaki bir mütaleasına karşı Müsteşar bir rejim değişikliğinden rumların sağlayacakları faydanın müslümanların uğrayacağı zararı kapatmayacağını söylemiştir. Heyet bundan sonra Müsteşara, 1 Temmuzda yaptığı tebliğin Hükümetin bir kararı üzerine mi olduğunu sormuştur. Müsteşar bunun, Başbakana hitap eden bir sözlü soruya cevap teşkil ettiğini ve Müstemlekeler Bakanının emriyle yapıldığını, bundan Başbakanın da haberi bulunduğunu bildirmiştir. Bunun üzerine heyet bu tebliğin tekrar bir gözden geçirilmesi arzusunu izhar etmiş, Müsteşar böyle bir şeye imkân olmadığı cevabını vermiştir. Heyet o zaman, hiç olmazsa yakın bir gelecekte bunun kaabil olup olmayacağını öğrenmek istemiş, Müsteşar bunun da kaabil olmayacağını bildirmiş ve 'Tabii bu karar, gelecek ingiliz nesillerini bağlamaz' demiştir."

Kaklamanos bu telgrafında Müsteşarı bu kadar açık konuşmaya rum heyetinin ısrarının mecbur ettiğini, yoksa konuşmanın başında Müsteşarın bazı açık kapılar bıraktığını ilâve etmektedir.

Stratejik sebepler

İngiltere, Kıbrıs konusunda 1919-20 yıllarında cereyan eden görüşmelerde daima, Adadaki türk halkın haklarını korumak için Enosise rıza göstermediğini resmi görüşü olarak ifade etmiştir. Nitekim Müstemlekeler Müsteşarı Kıbrıs heyetiyle yaptığı konuşmadan bir kaç gün sonra Avam Kamarasında yeni bir sözlü soruya muhatap olmuştur. Müsteşar o soruya cevap olarak şöyle demiştir:

"İngiltere Hükümeti, Adadaki yunan halkının tamamının bugünkü statünün değişmesi taraftarı olduğundan haberdar değildir. Bugünkü statü Adaya büyük bir refah sağlamıştır. Ama durum bu dahi olsa, Yunanistanla bir birleşmeye şiddetle aleyhtar bulunan türk halkının görüşünün dikkat nazarına alınması lâzımdır."

Bu resmi görüşün samimi olduğunu söylemek elbette ki kaabil değildir, Kıbrıstaki türk halkın hislerini dikkat nazarına alan İngiltere 10 Ağustos 1920'de Sevr Andlaşmasıyla baştan başa türklerle meskun Anadolu topraklarını Yunanistana vermekten çekinmemiştir. Nitekim Kıbrıs konusunda Lloyd George daha samimi konuşmuş ve şöyle demiştir:

"Orta Doğudaki milletlerarası durumun nezaketi dolayısıyla Kıbrıs heyetinin taleplerine her hangi bir kesin cevap vermek imkânı hasıl olmamıştır."

Bundan da anlaşılan, stratejik mütalealarıın İngilterenin 1919'daki kararına hâkim olduğudur. Kıbrıs konusunda bugün bu stratejik mütalealar artık sadece İngil-

tere için değil, Amerika ve Türkiye için de devam etmektedir. Aradaki büyük fark o gün Türkiyenin bırakınız Kıbrıstakileri, kendi Anadolusu üzerindeki türkleri korumak gücü bulunmadığı halde bugün bu güce sahip olmasıdır. Milli Mücadelenin neticesi Anadolu türklerinin kurtarılması olmuştur. Bu mücadeleden doğan Türkiyenin Kıbrıs türklerinİ bırakması elbette bahis konusu değildir

Bir papaz daha

Kıbrıs rumları, Türkiyenin başına bir felâket geldiğinde Yunanistanın, Megalo İdeasını gerçekleştirmek için tahrik ettiği tek kütle değildir. Venizelosun propaganda makinesi Pontus dedikleri Trabzon bölgesinde oturan rumlara da el atmıştır. Pontus dâvası, başlıca üç rumun eseri olmuştur. Her zaman olduğu gibi bunların birincisi bir papazdır: Trabzon Metropoliti Krisantos, İkincisi zengin bir yunanlı iş adamıdır: Konstantinidis. Üçüncüsü bir yunanlı askerdir: Albay Kateniyotis. Bunlar, bir Pontus Devletinin öncülüğünü yapmışlardır.

Krisantos yunanlıların Anadolu bozgunundan sonra Yunanistana kaçmıştır. Zira Türkiyede idama mahkûm edilmiş bulunuyordu. Asıl adı Filipidis olan bu papaz 1919'da 37 yaşında bulunuyordu. Sonradan Atina arşöveği olmuş ve yunan kilisesinin başına geçmiştir.

Konstantinidis Marsilyada yerleşmiş, aslında Pontuslu, karun kadar zengin bir rum iş adamıdır. 1919'da Pontus ile iş yapmaktaydı ve Karadeniz sahillerinde firmasının altı tane şubesi bulunmaktaydı. O tarihlerde Marsilya yunanlı iş adamlarının bir nevi karargâhı halindeydi. Rum firmlalarının en önemlisi de Zarifi firmasıydı. Bunlar ellenizm dâvasının başlıca mali destekleri olmuşlardır. Konstantinidis Pontus dâvası için çok para ve gayret harcamış. 1918 Şubatında Marsilyada ilk Avrupa ve Amerika Pontusluları Toplantısını tertiplemiştir. Bu toplantıda, Konstantinidisin başkanlığında bir icra komitesi seçilmiştir. Pontusta ve Kafkasyada yaşayan rumlar ise Rusyanın güneyinde teşkilâtlanmışlardır.

Albay Kateniyotis yunan ordusunun bir subayıdır. 1920 Şubatında Venizelos kendisini Batum ve Tiflise göndermiş, oradan Pontus Hareketini idare ettirmiştir.

Çakallar faaliyette

Brinci Dünya Harbi Türkiyenin mağlubiyetiyle bitince Pontuslu rumlar Müttefikler nezdine akın etmişlerdir. Başı, Trabzon metropoliti Krisantos çekmiştir. Konstantinidis Marsilyadan hemen Parise geçmiş, arkadan Papaz kendisine iltihak etmiştir. Krisantosa Fener Patriği vekâlet vermiş ve Pontus dâvasını onun savunmasını uygun görmüştür. Görülüyor ki bütün o yıllarda rum kilisesi, bir başından ötekine, tam bir yunan ajanı olarak faaliyet göstermiştir. Merak edilecek husus bu kadar faaliyet arasında bu papazların dua etmek için nasıl vakit bulabildikleridir.

Krisantos Parise, Barış Konferansına bir muhtıra sunmak üzere gitmiştir. Parise gittiğinde yanında iki papaz daha bulunmaktaydı: Bursa metropoliti Dorote ve patrikhaneler müşaviri Pappas, Krisantos Barış Konfe-

İsmet Paşa ve heyetimiz Lozan Konferansında

ransına muhtırasını 2 Mayıs 1919'ta vermiştir. Krisantos Paristen Londraya geçmiş, oradan tekrar Parise dönmüş, sonra Trabzona gelmiş, Tiflis ve Erivana gitmiştir. Orada, 1920 başlarında ermenilerle bir andlaşma imzalamıştır. Andlaşmanın esası Ermeni devletiyle Pontus devletinin bir konfederasyon teşkil etmesidir. Krisantos 1920 yıllarında aynı maksatla tekrar Paris, Londra ve San Remoyu dolaşmıştır.

Ancak Venizelos, Büyük Yunanistan hülyasının çok fazla dağınıklığa tahammül edemeyeceğini bildiği için Pontus dâvasını da, tıpkı Kıbrıs işi gibi sadece bir ucundan tutmuştur. Bu yüzden de Pontusluların hiddetini çekmişir. Hele kurnaz giritli, Barış Konferansında, Trabzonun ermenilere verilmesi lehinde vaziyet alınca ve bir Pontus-Ermenistan Konfederasyonundan bile bahsetmeyince Konstantinidis ve arkadaşları fena halde kızmışlardır. Pontuslular daha ziyade ingilizler ve amerikalılar üzerinde çalışmışlar, ancak onlardan da fazla yüz bulamamışlardır. Bir de, Pontusluların faaliyetlerinin iyi teşkilâtlandırılamaması bunların gerçekte ne istedikleri hususunda Müttefikleri şüphede bırakmıştır. Zira uzun süre her Pontuslu bir başka hava çalmış ve zaten Milli Mücadelenin ilk zaferlerinin Doğu cephesinde alınması hayâlleri çabuk kırmıştır. O kadar ki Yunanistan yunanlıları dahi Pontusluların hedeflerini anlamamışlardır.

Din adamları!

Fakat Pontus işinde ilgi çekici taraf, yunanlıların din adamlarını politika sahasının en ön safında nasıl ve niçin kullandıkları hususuna ışık tutmasıdır. Fener Patrikhanesi bir başından ötekine bir yunan teşkilâtı olarak çalışmıştır. Hristiyanlık rum din adamlarının büyük kozunu ve silâhını teşkil etmiştir. Aslında birer politikacı olan bu cüppeli adamlar, cüppeleri sayesinde Avrupa ve Amerikada kendilerine çok kapı açtırtmışlardır. Muhatapları ekseriya bunları müslümanlara karşı hristiyan din adamları gözüyle görmüşler, bunun da altında yatan ellenizm dâvasını sezmemişlerdir. Venizelos bütün o yıllarda Yunanistanın dışardaki elçilerine Fener Patrikhanesi tarafından gönderilecek papazlara elden gelen bütün yardımın yapılmasını emretmiştir. Nitekim Trabzon metropoliti Krisantos Londraya gittiğinde oradaki yunan elçisini hizmete hazır bulmuştur. Metropolitin, yanında bir heyetle birlikte Londraya geleceğini Kaklamanosa yunan Dışişleri Bakanı Politis bildirmiştir. Bu, Atina ile Fener arasındaki işbirliğinin yeni bir delilidir. Politis Londradaki elçisinden Krisantos ve kâtibi için Ritz Otelinde oda ayırmasını istemiştir.

Trabzon metropolitinin Londra seyahatinin resmi sebebi şudur: Fener Patriği adına Canterbury arşöveğini selamlayacaktır! Burada bir nokta dikkati çekmektedir: Krisantos ingilizce bilmemekte, fransızca konuşmaktadır. Halbuki Patrik, Canterbury arşöveğini kendi adına selâmlatmak için elbette ingilizce bilen bir papaz bulabilirdi. Ama Krisantosun seyahatinin esas gayesi, Pontus Devleti için çalışmaktan başka şey değildir. Bu, Londradaki yunan elçiliğinin bugün açıklanmış bulunan arşivi tetkik edildiğinde mükemmelen görülmektedir.

Metropolit Londraya gelir gelmez Venizelosun propaganda mekanizması kollarını sıvamıştır. Elçi, dostları olan Morning Post gazetesini, Reuter'in müdürü Sargint'i, diğer tanıdık gazetecileri haberdar etmiş ve Krisantosun demeçlerinin yayınlanmasını, kendisinden mülakatlar alınmasını sağlamıştır. Meselâ bu gayretler neticesindedir ki meşhur Sunday Times 10 Ağustosta Krisantosun bir demecine sütunlarında yer vermiştir.

Kaklamanos ingiliz hükümetiyle de temas aramış ve bulmuştur. Yunan elçisi ingiliz Dışişleri Bakanlığının daimi müsteşarı Sir Ronald Graham'a şu mektubu yazmıştır:

"Londra, 28 Temmuz 1919. Azizim Sir Ronald, Trabzon metropoliti arşövek Monsenyör Krisantos Londraya gelmiş bulunmaktadır. Belki bildiğiniz gibi Monsenyör Yunan Kilisesinin en mümtaz şahsiyetlerindendir ve Pontustaki son siyasi gelişmelerde başlıca rolü oynamıştır. Kendisi ingiliz hükümetiyle temas etmek istemektedir. Bu bakımdan acaba bana, kendisiyle beraber gelip sizi görebileceğimiz bir randevu lütfedebilir misiniz?"

İngliz Dışişleri Bakanlığının daimi müsteşarı, 29 Temmuzda Krisantosu yunan elçisiyle birlikte kabul etmiştir.

Krisantos Londrada fazla kalmamış, Parise geçmiştir. Paristen Kaklamanosa gönderdiği şu mektup da ilgi çekicidir:

"Paris, Campbeli Oteli, 8 Ağustos 1919. Ekselans, çalışmalarıma yaptığınız kıymetli yardımlarınızdan dolayı size teşekkürlerimi sunarım. Milletin menfaati için temennim, sizin çapınızdaki elçilerin çoğalmasıdır. Bir kaç güne kadar Trabzona dönüyorum. Sizden en hararetli ricam, mücadelemizi desteklemenizdir.."

Bu, sözüm ona bir din adamının mektubudur!

Pontuslular ne istiyorlardı?

Pontusluların ne istedikleri ve Yunanistanın onlardan nasıl faydalanmayı düşündüğü Politisin 17 Aralık 1919da Atinadan Londraya, Kaklamanosa gönderdiği ve üzerinde "Gizlidir" ibaresi bulunan şu telgrafından anlaşılmaktadır :

"Trabzon metropoliti, bundan bir süre önce Büyük Britanya Dışişleri Bakanı tarafından kabul edildiğinde, Pontuslular adına İngiltereden Pontus bölgesinde manda almasını rica etmiştir. Albay Kateniyotis de, ki Pontus davasıyla yakından ilgilidir, bizim bilgimiz tahtında Atinadaki ingiliz elçisiyle görüşerek Pontusluların Metropolit tarafından takip edilen politikalarını desteklemelerini talep etmiştir. Metropolitin takip ettiği politika Türkiyeden Pontus olarak mümkün nisbetinde büyük bir parçanın koparılması ve Batumdaki ingiliz makamları tarafından burada bir Pontus Ordusunun kurulmasına müsaade edilmesi, yunan ordusunda hizmet görmüş olan pontusluların gönüllü olarak bölgeye taşınmalarının ingilizlerce temin edilmesidir. Her halde, yerlilerden kurulacak bu ordunun harekete geçmesi ingilizlerin müsaadesiyle olacaktır. Ben de aynı istikamette Atinadaki ingiliz elçisiyle görüştüm. Kendisi hükümetine bu mealde telgraf çekmiş olmalıdır. Sorumlularla orada yapacağımız temaslarda bunları aklınızda tutmanızı rica ederimi."

İngiltere Trabzonun askerî işgalini, o bölgede manda almayı reddetmiş, yunanlıların Batuma veya Trabzona bir çıkarma yapmalarına izin vermemiştir. Albay Kateniyotisin yerli rumlardan bir ordu teşkil etmek hülyası da neticesiz kalmıştır. Halbuki Trabzon metropoliti Londradaki temaslarından ümitli olarak dönmüştür. Bu hususta Kaklamanosun Politise verdiği bilgi şudur:

«Trabzon metropolitini tanıştırdığım Dışişleri Bakanlığı daimi müsteşarı arşoveğin Trabzona bir ingiliz birliği gönderilmesi ve mahalli bir Jandarma teşkilâtı kurulması yolundaki tekliflerini müsait karşıladı. Bu mahalli jandarma teşkilâtı ingiliz subayların komutasında olacaktır. Bu münasebetle burada metropolitin her çevrede bıraktığı çok müsbet intibaı belirtmek isterim. Canterbury başpiskoposu kendisine Ayasofyanın istikbali hakkında oldukça tatmin edici teminat verdi."

Gelecek haftaki yazıda, 1919-20 yıllarında Türkiye aleyhindeki müşterek rum-ermeni propagandasının hikâyesi anlatılacaktır.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

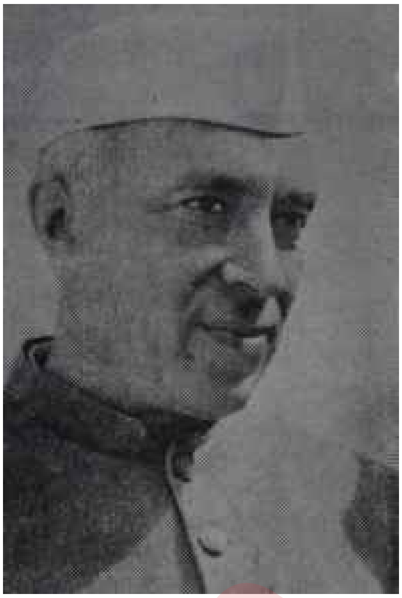
Hindistan

Artık Nehru yok !

Hindistan bağımsızlığının Gandhi' den sonra en ünlü kahramanı ve bağımsız Hindistan devletinin on yedi yıllık başbakanı Nehru, geride bı raktığımız haftanın ortalarında, arkasında unutulmaz bir isim ve yasa gömülmüş bir dünya bırakarak, ha yata gözlerini yumdu. Bu ölüm, bütün dünya başkentlerinde geniş yankılar yarattı, bütün kodaman liderler Nehruya kendi açılarından çeşitli övgüler yaptılar. Johnson'a göre hayata gözlerini yuman, hür dünyanın büyük ve sevilen bir sima sıydı; Krutçefe göre ise sömürgeciliğe karşı bayrak açmış bir bağımsız lık kahramanı.. Tabii ingilizler de ölen politikacının bir zamanlar ken dilerini en fazla uğraştıranlardan bi ri olduğunu unutarak, İngiliz Devlet ler Topluluğunun ileri gelen lider lerinden birinin ölümü için yas tuttular.

Ancak Nehrunun ölümüne en faz la yas tutanların, 462 milyon hintli olduğuna hiç şüphe yoktur. Nehru Hindistanı ingiliz boyunduruğundan kurtarıp bağımsızlığa kavuşturduğu zaman bu 462 milyon hintli açlık, gerilik ve bilgisizliğin ağında bulunuyordu. İş başında bulunduğu onyedi yıl içinde Nehru, bu içler acısı durumu düzeltmek için insanüstü çabalar harcamıştır. Bu çabaların kendisini ne kadar yıprattığı ölümüyle bir kere daha anlaşılıyor. Ufak tefek bünyesi fazla çalışmanın verdiği yorgunluğa dayanamamış olmak ki, bu yılın ilk günlerinde bir inme geçirmiş ve bu inmenin etkilerinden kurtulamadan, geçen Çarşamba günü, 74 yaşında hayata gözlerini yum muştur.

İş başında bulunduğu onyedi yıl içinde Nehru yalnız Hindistanın aç ve geri milyonlarının değil, aynı zamanda bütün az gelişmiş ülkelerin lideri olarak belirmiştir. Siyasal ve ekonomik üstünlük peşinde koşan iki dev arasında ezilmemek için ortaya attığı tarafsızlık politikası, bağımsızlıklarına yeni kavuşmuş bütün genç ülkeler için önemli bir dış politika ükesi olmuştur. Aslında, bu politikanın her iki bloktan da yardım almak bakımından büyük faydalar sağladığı inkâr edilemez,, fakat Çin tecavüzüne uğradıktan son ra Nehru da artık kesin tarafsızlıktan eskisi kadar güvenle bahsedememiştir. Nehrunun ölümünden sonra genç ülkelerin tarafsızlık şampiyonluğunu yapmak görevi, Çinden çok uzaktaki Nasıra kalmış görünmektedir.

Nehru
Kendi gitti ismi kaldı yadigâr

Yeni eller, yeni yönler

Nehru geçen Çarşamba hayata gözlerini yumduğu zaman, arkasında bıraktığı en büyük mesele, yerine kimin geçeceği meselesiydi. Gerçekten, Nehru iş başında bulunduğu süre içinde kendi yerine bırakacak insanı yetiştirip ortaya çıkarmamıştır. Özellikle Kriçna Menon'un siyaset alanından çekilmesinden sonra, eğer Nehru ölürse yerini kimin alacağı sorusu, Hindistan olaylarını yakından izleyen herkesin aklını en fazla yoran soruydu.

Bununla beraber, Hindistanın en büyük şansı, ülkde daha ingiliz boyunduruğu günlerinde kurulup örgütünü tamamlayan köklü bir siyası partinin varlığıdır. Kongre Partisi diye adlandırılan bu parti, ortanın epeyce solunda sayılabilir, fakat Hindistan gibi derin sosyal ve ekonomik güçlükler içinde bulunan bir ülkede oldukça ılımlı görünmektedir. Birbiri üzerine yapılan son üç ara seçiminde yenilgiye uğramış olmakla beraber, Kongre Partisi hâlâ geniş halk kütlelerinsin desteğini korumaktadır.

Parlâmentodaki çoğunluğu elinde tuttuğuna göre, Nehrudan sonra gele cek başbakanı seçmek de Kongre Partisine düşüyordu. Bu hafta başında toplanan Parti yönetim Kurulu seçil mini yapmış ve 59 yaşındaki Lal Bal hadur Şastriyi yeni hükümeti kurmakla görevlendirmiştir. Bu seçimin Kongre Partisinin durumu kadar bütün Hindistan politikasında geniş yankıları olacağına hiç şüphe edilmemelidir.

Şastri Nehrunun yanında yetişmiş bir politikacı olmakla beraber ondan bazı önemli noktalarda ayrılmaktadır. Soylu bir aileden gelen Nehru, daima halk için çalışmakla beraber, geniş kütlelerdeki sevgisini daha çok bir kurtarıcı olmasına borçluydu. Kurtarıcılık niteliği, Nehruyu halkın gözünde bir daha düşmeyecek kadar yüceltmiştir. Buna karşılık, Şastri halka Nehrudan çok daha yakın bir politikacıdır. Orta halli bir köy öğretmeninin oğludur, kendi kendini yetiştirmiştir. Halkın ihtiyaç ve meselelerini çok iyi anlamaktadır. Onun içindir ki Nehru Şastriyi her seçimde Kongre Partisinin seçim kampanyasını yönetmekle görevlendirmiştir.

Yeni Başbakanın yönü

Nebruyla Şastriyi ayıran ikinci önemli başkalık, parti karşısındaki durumlarıdır. Nehru, büyük halk kütlelerinin gözünde kurtarıcı olarak, aslında içinden çok bölünmüş sayılması gerek Kongre Partisini kolayca zafere sürüklüyordu. Oysa şimdi artık Nehru yoktur, Kongre Partisini zafere götürecek Nehrunun kişiliği değil, kendi tutum ve çalışmalarıdır. Başka bir deyişle, Şastri, Partiyle Nehrunun yaptığından daha fazla ilgilenmek durumundadır. Partiye halkın istediği bir yön vermek, daha dinamik ve etkili yollar denemek ve yöneticilik yerlerine genç kadroları geçirmek, Şastriye düşen görevlerin başındadır.

Uzun süre Parti örgütü içinde çalıştığı için Şastrinin parti için güçlükleri kolayca yenmesi belki mümkündür. Fakat aç, geri ve bilgisiz kütleleri geliştirmek, memnun etmek o kadar kolay bir iş olmasa gerek. Kongre Partisi içinde yavaş yavaş kuvvetlenen genç bir kuşak, Partiyi, daha çabuk ve daha etkili bir ekonomik kalkınma sloganıyla daha sola itmeye çalışmaktadırlar. Şastri hem onları memnun etmek ,hem de hergün biraz daha kuvvetlenen sol partileri ellerindeki kozdan mahrum kılmak için, ekonomik kalkınma yolunu Nehrunun kinden daha solda arayabilir.

Tüli 'den haberler

Köy Öğretmenleriyle Haberleşme ve Yardımlaşma Derneğinin bahar ayı Kent Oteli pavyonunda kalabalık ve samimi bir hava içinde yapıldı. Hami üyelerin el emekleriyle hazırladıkları büfe ve piyango, doğrusu görülmeğe değerdi. Piyango biletleri bir anda kapışıldı. Kolej öğretmenlerinden Rüksan Günaysuya küçücük basma parçacıklarından meydana getirilen namaz seccadesinin ye sosyal işler vurgunluğu ile meşhur Kâmuran Ardıça da bir mutfak önlüğünün çıkması pek isabetli oldu. Süheylâ Gürselin yaptığı arap tencere tutacağı ile çaydanlık kılıfını kazanan davetliye de herkes gıpta ile baktı. Hami üyeleri ençok sevindiren olay ise, o gün oracıkta, derneklerine yeniden beş üye kaydetmeleri oldu.

Geçen haftanın başında Pazartesi günü, Yenişehir Postahanesi üzerindeki salonlarda seramikçi Bingül Has bir sergi açtı. 32 parçadan ibaret sergiyi davetliler hakikaten büyük bir hayranlıkla izlediler.

Bingül Has, seramiğe 1959 yılında Fureya Koralın yanında başlamış, 1962'den beri ise kendi atölyesinde çalışıyor. İlk defa Pragda açılan milletlerarası seramik sergisine katılmış ve bu sergide bir altın madalya almış. 1963 Haziranında genç ve güzel sanatçının ilk müstakil sergisini Ankara Sanatsevenler Kulübü lokalinde görüyoruz. İkinci sergisi ise 1964 Mayısında İstanbulda, Türk - Alman Kültür Merkezi salonlarında teşhir ediliyor. İşte bu yıl, gündengüne iyiye, güzele giden Bingül Hasın cidden görülmeğe değer eserlerini 6 Hazirana kadar bu lokalde görebileceğiz.

Açılış kokteyli epeyce kalabalıktı. Basın mensupları ve sanatseverler merakla sergiyi görmeğe koşmuşlardı. Bingül Has, mavi gözlerine pek yakışan siyah kadife elbisesi ile zarif bir ev sahibesi idi. Kırmızı üstüne siyah desenli bir elbise giymiş olan kızkardeşini ise benzeyişlerinden dolayı tanımak mümkün oluyordu. Salim Başol, eşi ile birlikte gelmişti. Merhum Hasan Ali Yücelin kızı Canan siyah bir tayyör giymişti, başında ince bir siyah tül vardı. Küçük kızını da beraber getirmişti. Yüksek mühendis İhsan İnan eşi ile beraberdi. Ankaranın tanınmış terzilerinden Sabiha Keyn, sırtı epeyce açık bir elbise ile gelmişti. Son zamanlarda biraz kilo almış olan Bayan Keyn çok iyi olmuş.

Dış ticaretten Selçuk İnan - galiba gene sütten ağzı yanmamış olacak! - tekrar evlenmek istiyormuş. Bir müddet sonra dışarıya tayini beklenen bu dul delikanlı giderken müstakbel eşini de birlikte götürmek istiyormuş.

Nermin Baba
Seramikçi

Geçen hafta Perşembe günü, Leyla Çelikbaşın Çankayadaki evinde Nermin Babanın seramik sergisinin açılışı vardı. Hemen bütün Ankara sosyetesinin olanca şıklığı ile hazır bulunduğu bu topluluk herhalde uzun zaman akıllarda kalacak. Günün şık kadınlarından Lüsyen Avunduk, emprime koton basit bir etek, beyaz bluz ve etekliğin kumaşından bir pardesü giymişti, çok zarifti.

27 Mayıs çarşamba günü hem bayram, hem de havanın çok güneşli ve sıcak olması birçok ankaralıyı dışarılara piknik yapmağa sevketti. Bu arada Golf Kulüpte de bir piknik tertiplendi. Pikniğin organizasyonu kulüp üyelerinden Nezih Rona ve eşi Güzin Rona tarafından yapıldı. Bahçeye serilen hasırlar üzerinde Kulüp tarafından hazırlanmış yiyecek paketleri ile yemekler yenildi ve akşama kadar muhtelif oyunlar oynandı. Herkes âdeta çocukluk günlerine dönmüştü. Hanımlar voleybol, ip çekme ve çuval yarışmaları yaptılar. Gün pek neşeli geçti. Leyla Çelikbaş saçlarını kesmişti. Bu, kendisine daha çok yakışmıştı. Güzelliğiyle meşhur bu hanımın epeyce de sporcu olduğu böylece anlaşılmış oldu. Lüsyen Avunduk keza bütün oyunlara iştirak etti, belinin devamlı ağrısına rağmen hiç bir şeyden geri kalmadı. Dişçi Dânâ, misafiri Güner ve 22 aylık çocuğu ile birlikte gelmişti. Küçük bebek bütün gün elden ele dolaştı, adeta pikniğin maskotu oldu. Sevinç ve Bülent Garan, kızları Simin ve oğulları Memo ile gelmişlerdi. Nilüfer Sağtür, dostları Habibe Düzgören ve çocukları ile beraberdi. Erkekler arasındaki voleybol Galatasaray - Fenerbahçe karşılaşması çok ilginç oldu. Orta yaşlı sporcular, maç nihayetine kadar dayanamadılar, sık sık oyuncu değiştirdiler. İçlerinde en formunda olan Nail Avunduktu.

Haftanın başındaki Pazar günü, öğle yemeğinde gene her lokal tıklım tıklım doluydu. Bilhassa açık havaya gitmek isteyenler çoğunluğu teşkil ediyorlardı. Henüz masalarını dışarı çıkarmamış olan Washington Restoran nisbeten tenhaydı. Buna rağmen, yine de etrafta aşina simalar göze çarpıyordu. Meselâ Nâzım Dersan, kızı, damadı ve torunu Mehmetle birlik-

te gelmişti. Orta masalardan birinde Metin And tek başına yemek yiyordu. Emil Galip Sandalcı acaba yeni bir evlenmenin arefesinde mi? Siyah saçlı, genç, topluca bir hanımla gelmişti.

Bir, başka masada Erol Yaltkaya, yeşil kenarlı gözlüğü kendisine pek yakışmış, iyice yazlık elbiseler giymiş karısı Hümeyra Yaltkaya, dostları Nâzım Kınacı ve başka ahbapları ile gelmişlerdi.

Ankarada bazı kimseler de pazar günleri dostlarının Gölbaşındaki evlerine gidiyorlar. Bu hafta Nevin ve Baha Bursalının evlerine de arkadaşları geldiler, geç vakte kadar kaldılar. Bu grupta Melek ve Hüsamettin Güz, Verda ve İlhan çifti ile, kocası Parise gittiği için Ankarada yalnız kalan Ayşe İnceer vardı. Yeni ameliyattan kalkan Bayan İnceer maşallah hiç bir yerden geri kalmıyor. Pazartesi gecesi de bir arkadaşının doğum günü partisinde epeyce eğlendiler.

Belma Anıl yine rahatsızlanmış, Ankara Hastahanesine yatmış. İnşallah çabucak atlatır da, yakında evine döner. Yakın arkadaşları Yeta Çomo ve Gönül Çavuşoğlu başucundan ayrılmıyorlar. Haldun Fikret Anıl da tabii, eşinin rahatsızlığına çok üzülüyor.

Azade ve Şahap Salepçioğlu da bu pazarı dostları ile birlikte Gölbaşındaki evlerinde geçirdiler. Fakat, anlaşılmayan bir nokta var: akşama kadar briç oynıyacak olduktan sonra oraya kadar zahmete değer mi?

Melih Sağtür, İsyeçe yaptığı seyahatten döndü. Dönüşte birkaç gün de İsviçrede kalmış olan Sağtür seyahatinden pek memnunmuş.

Yüksek mimar Selim Ağabey birkaç güne kadar Ankaraya geliyor. Burada eski arkadaşları yüksek mimar Affan Lugal ve eşi Ninon Lugalin evinde kalacakmış. Bu kır saçlı genci özleyenlere müjde!

Pazar günü Bulvar Palasta Odalar Birliğinin yemeği vardı. Bu arada Ali Akatın da sadece bir gün için Ankaraya geldiğini duyduk. Herhalde yemek vesilesiyle olacak. Ankarada, bu "vesile"ye sevinen pek çok hanım var.

Ölüm- Bu haftanın ortasında çarşamba günü başkentte yeni bir gün doğarken bir nefes söndü. Kâzım Orbay yıllardır çektiği kansere mağlup oldu. Orbay önceleri kansere yakalandığından habersizdi. Hastalık vahamet kespedince kendisine durum bildirildi. Bu sebeple eski eşiyle tekrar hayatını birleştirdi. Orbay örnek bir insan olarak tanınmaktaydı. Çok kimse onun Kurucu Meclis Başkanlığını hatırlamakta ve kaybına üzülmektedir.

Pazar gecesi Ankara Palas çok güzeldi. Kalabalık ve neşeli gruplar göze çarpıyordu. Büyük bir masada Sevinç ve Bülent Garan, Gönül Çavuşoğlu, Sevinç Garanın İstanbuldan galen sarışın, çok güzel bir arkadaşı, Mansur ve Leylâ Pekdeğer çifti, Nilüfer ve Melih Sağtürler, dostları Ali Akat ve Ferit Apaydın vardı.

Mübeccel Çeviker, eşi Avni Çevikerle beraber otomobille İstanbula gidiyorlar. Mübeccel hanım muhtemelen orada bir ameliyat geçirecek.

Engin ve Leylâ Yerdel, tatillerini geçirmek üzere, oğullarını alarak, onbeş gün için Antalyaya gidiyorlar.

T.B.M.M, Basın Bürosu Şefi Tekin Günaşarın bir kızı oldu, bebeğin adını Arzu koydular, Çoktanberi çocuk bekleyen Günaşarlar, bu olaydan dolayı son derece memnun ve mutlular. Dostları da en az kendileri kadar sevinçli.

Harikulâde New York Dünya Fuarı 22 Nisan'da açılıyor

PanAm ile Dünya Fuarını ziyaret seyahatinizin sadece ilk merhalesidir

Bu sene A. B. D.'ni ziyaret edecekler muhakkak New York Dünya Fuarını da görmelidirler.

Diğer bütün havayollarına kıyasla daha çok transatlantik jet seferi yapan PanAm, Fuarın resmî müracaat merkezlerinden biridir. Ve PanAm paranızın karşılığından çok daha fazlasını istifadenize âmade kılar.

PanAm'ın temin ettiği hususi tenzilâtlı tarifeler: PanAm'ın yeni bilet ücretleri şimdi A. B. D. seyahatinizde % 21 kadar tasarruf etmenizi sağlar. PanAm ayrıca Amerika *dahilinde* de sizler için tenzilât temin etmektedir. Otel, şehir içi gezileri ve Dünya Fuarı giriş biletiniz dahil, yalnız $ 17 ödeyerek New York'da 3 gün 2 gece geçirebilir, bütün Amerikada sadece $ 8 karşılığında (yemek için günde $ 6 ödemek lâzımdır) 50 lüks Sheraton otelinden herhangi birinde kalabilirsiniz. Pan American, temin ettiği sayısız tenzilât sayesinde seyahat için ayırdığınız paradan azami istifade etmenizi sağlar.

PanAm ile daha çok yer görünüz: Yalnız PanAm 15 A. B. D. şehrine, *direkt* olarak, aktarmasız sefer yapar. Amerikaya New York'dan girip Fuarı gördükten sonra PanAm'ın uğradığı herhangi başka bir şehirden direkt olarak dönebilir, *hiçbir ilâve ücret ödemeden* 20 şehir görebilirsiniz.

PanAm ile seyahatinizde misafirperver, iki dil konuşan kabin memurlarının yakın alâkalarından... *Paris'in meşhur Maxim's* Lokantasının nefis yemeklerinden... ve dünyanın en tecrübeli havayolu ile seyahat etmenin verdiği *huzurdan* istifade edersiniz.

Rezervasyon ve *Fuar* hakkında malûmat için PanAm Seyahat Acentanıza veya Bürolarımıza müracaat ediniz:

İstanbul: Hilton Methali, Tel.: 47 45 30
Ankara: Atatürk Blv. 53, Tel.: 12 11 20
İzmir: İzmir Palas Oteli, Tel.: 32 1 00
Adana: Agba Oteli, Tel.: 32 38

Dünyanın En Tecrübeli Havayolu PanAm ile Daha İyi Seyahat Edersiniz

PAN AM

Atlantikte Birinci... Pasifikte Birinci... Lâtin Amerikada Birinci... Dünya Turunda Birinci...

SOSYAL HAYAT

Moda

Mevsimin rengi : siyah !

Bu yaz çok siyah görülecektir, Ancak siyah, bu rengi seçenin kişiliğine göre dramatik, ve iddialı, sade ve neşeli, masum ve iddiasız olarak çok değişik şekillerde karşımıza çıkacak ve herkes için, şıklığa ve güzelliğe götüren en kestirme yol olacaktır.

Düz siyah havludan yapılmış kısa bir plaj pelerini, dümdüz ve kalın bir kemerle, kalça altında duran bir dramatik görünüşlü siyah bikini, vücuda çok yapışık, siyah bir pantolonla giyilen açık yakalı, fakat uzun kollu, şömizye bir siyah bluz, kapşonlu, simsiyah, dümdüz, önden düğmeli bir tam kolsuz plaj elbisesi, muhakkak ki herkes için seçilebilecek model olmayıp, mankenlerin inhisarında kalmaya mahkûmdur. Fakat bu aşırı esrarengiz siyah modası bu yıl siyahı havlu ve değişik kumaşlarla plaja da rahatça sokacak, kış rengi "düz siyah" böylece güneşle kaynaşacaktır.

Siyahın başka bir özelliği de başka bir renkle, özellikle beyazla karışınca, bambaşka bir veçhe kazanmasıdır. Beyazla siyah kombinezonu çok genç, neşeli ve iç açıcı bir kombinezondur. Hafif bir elbiseye de, ağır bir elbiseye de yakışır. Dümdüz bir siyah keten elbise küçücük bir beyaz yaka, beyaz bir küçük kloş keten şapka ve bu yıl çok moda olan siyah-beyaz, yuvarlak bağ veya kemik bileziklerle gerçekten yazlık şık bir hafif kıyafet olur.

Siyahı siyah benekli beyaz kumaşla veya beyaz benekli siyah kumaşla karıştırmak da mümkündür ve daima güzel olur. Bu şekilde, ucuz basmalarla değişik, neşeli kıyafetler yaratmak mümkündür. Bu yaz çok moda olan bir şey de, siyahlı beyazlı ketenlerden yapılmış yazlık kloş güneş şapkalarıdır.

Giyimli siyah

Bu mevsimin abiye, fakat rahat elbisesi siyahlı ve beyazlı emprimelerden seçilecektir. Desen karışıktır, fakat fazla iddialı değildir. Böyle bir kumaştan yapılacak tam kolsuz, vücuda yakın bir torba elbiseyi zaman zaman aynı kumaştan bir kamelya ile giydirmek veya takılıp çıkarabilecek bir organza yaka ile zaman zaman değiştirmek mümkündür. Kumaşa hakim olan renk beyaz ise, bu elbiseyi siyah rugan ayakkabı ile giymek, aksi halde beyaz ayakkabı kullanmak kıyafeti daha çok meydana çıkarır.

Mevsimin en pratik elbisesi, siyahlı beyazlı bir küçük, klâsik desenli basmadan yapılmış torba şömizye elbisedir. Siyahı fazla olan bu elbise, istenildiği zaman ayrıca beyaz bir yaka, beyaz bir kemerle ferahlatılmaktadır. Siyahlı beyazlı şömizye bluzlar ise siyah pantalon üzerinde daima hoşa gitmektedir.

Yılın rengi : siyah
Hem de neşelisi

Kadın

Pakistanda kadın

Çok renkli elbiseli genç ve zarif kadın bir an sustuktan sonra dinleyicilerine dikkatle bakarak konuşmağa başladı:

"— Bugün kadın, dünyanın her yerinde sulh ve gelişme yolunda bir büyük çaba içindedir ve dünyada bu iki önemli dâvanın tahakkuku için çalışmaktadır. Bazı memleketlerde bu rol kadının devlet işlerinde ve politik çalışmalarda, vazifelendirilmesiyle, diğer bazılarında sosyal ve kültürel faaliyetlere katılmasıyla ve nihayet bazılarında yalnızca, aile hayatındaki belirsiz, fakat etkili durumu ile uygulanmakta, gün geçtikçe onun omuzlarına binen sorumluluk artmakta, o da ödevlerinin büyüklüğünü daha iyi değerlendirmektedir. Milletlerarası toplantılar ve fikir teatisi, kadının rolünün zamanla daha çok iyi anlaşılmasına yol açmış ve dünya sulhünü korumak ve gelişmeye katılmak prensiplerinin tespitinde ona yardımcı olmuştur.

Üç yıldır memleketinizde yaşamakta ve türk kadınının memleketi kalkındırma yolunda muhtelif sahalardaki faaliyetlerini çok yakından izlemekteyim, Pakistan kadınının sosyal hayatını anlatmaya başlamadan önce, türk kadınının gösterdiği faaliyetlerin beni ne derecede etkilediğini söylemek isterim."

Olay, geride bıraktığımız hafta içinde Ankarada, Devlet Konser Salo-

nunda, Türk Kadınlar Birliği Kongresinde geçti. Konuşan zarif kadın, Hint Büyük Elçisinin, Ankarada türk dostluğu ile tanınmış eşi Mrs. Magbool Rabb İdi. Gerçi, iyi duyurulamamak yüzünden o günkü ilginç konuşmadan ancak Türk Kadınlar Birliği delegeleriyle birkaç dinleyici yararlanabildi, fakat Mrs. Rabb, bu inandığı konuda heyecanından hiçbir şey kaybetmemişti. Konuşmasına şöyle devam etti :

"— Bildiğiniz gibi, Pakistan çok ihtiyar bir memleketin genç bir devletidir. 1947 yılında istiklâlini kazandıktan sonra, yeni kuruluşu esnasında birçok meselelerle karşılaşmıştı. Erkekler bu meseleleri kendi başlarına halledemezlerdi, kadınların yardımına ihtiyaçları vardı. İşte Pakistanda birçok kadın derneklerinin kuruluşu bu ihtiyaca ve bu tarihe rastlar, Pakistan kadınları Birliği ise bu derneklerin başında gelir. Bu dernek, meselelere cesaretle bakmış ve diğer derneklere liderlik yapmıştır.

Pakistan kadını memleketinin maddî ve mânevi rehabilitasyonuna katılmış, bu sahada büyük bir rolü başarıyla yürütmüştür. Gerçi Pakistan milletinin üzerine hiç istenmiyen talihsizlikler çökmüştü ama, bu talihsizliklerdir ki kadınları ekonomik ve sosyal yolda, elele vererek, azimle çalışmaya götürmüştür."

Devletin yanında

Mrs. Rabb, Pakistan Kadınlar Birliğinin yaptığı işleri şöyle anlattı:

"— Pakistan Kadınlar Birliği - All Pakistan Women's Association - sırf kendi çabası ile devlete millî eğitim yönünden yardımcı olmaya çalışmış ve en çok ihtiyaç duyulan yerlerde dizinelerle ilk ve ortaokul açmıştır. Bu okullar hâlen Pakistan Kadınlar Birliği tarafından yönetilmekte ve kalifiye öğretmenlerle binlerce öğrenci yetiştirmektedir.

Birlik aynı zamanda, sanat ve fen okulları da açmıştır. Birliğin Karaşideki hastahanesi bugün dahiliye, hariciye ve nisaiye kısımlarına sahiptir. Gine, Karaşide açılan bir ebelik okulunda Birlik, aile plânlaması konusunda halka bilgi vermektedir. Hastahanelerde yardıma muhtaç çocuklara süt verilmekte, Birlik ana ve çocuk sağlığı merkezleri ile dispanserler açarak, ihtiyaç olan yerlerde, boşluğu doldurmaya çalışmaktadır.

Pakistan Kadınlar Birliği, endüstri sahasında da varlığını göstermiş ve 500 işçi kadının el sanatlarını öğrendikleri müesseselerin satış salonlarında daimi sergiler meydana getirerek, satışlarla, el emeğini de değerlendirmiştir. Olağanüstü hallerde, sel, yangın, siklon gibi âfetler karşısında Birlik derhal felâketzedelerin yardımına koşmakta ve maddî, mânevi yaraları sarmaktadır. Ayrıca, kimsesizler ve dar gelirliler için yardım merkezleri kurulmuştur. Birlik, kadınları birçok yönlerden korumakta, onlara kanuni yolları öğreterek, yardımcı olmakta ve birçok aile anlaşmazlıklarında, eşleri barıştırmaya çalışmaktadır.

Birliğin en çok üzerinde durduğu bir saha da, kültürel sahadır. Bunun için konferanslar, temsiller verilmekte, bunlar aynı zamanda para toplamağa yaramaktadır. Milletlerarası münasebetlere ve dünya sulhuna önem veren Birlik bu konuda da çalışmalar yapmakta ve memlekette Birleşmiş Milletlerin amaçlarını tanıtmaya çalışmaktadır.

Bütün bu işler için paraya ihtiyaç vardır. Yalnız Karaşideki Birlik Kolunun bütçesi 1963 de 2 milyon türk lirasına yükselmekte idi. Birlik bunu bağışlarla elde etmekte ve zaman zaman, yapılan işler yürürken mahalli idarelerle devletin de yardımını görmektedir."

Pakistanda kadının yeri

Mrs. Rabb konuşmasını şu sözlerle bitirdi:

"— Pakistanlı kadın bütün siyasî ve medeni haklarına sahiptir. Mahalli idarelerce ve Büyük Mecliste kadınların sandalyeleri olup, bütün devlet dairelerinde, tıp müesseseleri ile öğretim ve eğitim merkezlerinde kadınlar çalışma hayatına atılmışlardır. Pakistanın tanınmış kadınlarından Begüm Liyakat Ali Han İtalyada sefirdir. Birçok önemli mevkilerde kadınların bulunması Pakistan için tabii bir olaydır. Fakat Pakistandaki inanç, evdeki kadının, yüksek mevkiler işgal eden kadından daha az önemli bir iş yapmadığıdır. İşte bunun içindir ki kadının evdeki hakları diğer hakları kadar önemli olup, bu konu Muhammet Eyüp Han tarafından hemen ihtilâlden sonra bir komisyon kurularak, ele alınmış ve aile kanunları kabul edilmiştir. Bu kanunlara göre kadın, meselâ boşanma hakkına ve aile ile ilgili diğer haklarına kavuşmuştur."

Mrs. Rabb konuşmasının burasında bir soluk dinlendi, düşündü ve gülümseyerek devam etti:

"— Tabii, gerek Pakistanda, gerek başka memleketlerde kadınların, evde ve dışarda, erkeklerle yaşadıkları müşterek hayatta, en mükemmel bir eşitliğe ve âhenge kavuştuklarını iddia etmek çok fazla olur. Bunlar kanunların ve devletin, birlik ve teşekküllerin kontrolü haricinde kalan ve kadın-erkek münasebetlerini etkileyen geleneklere bağlı dış etkilerdir. Fakat geçmişe baktıkça gelecek hakkında umutlu olmamız için birçok sebeplerin bulunduğu da aynı şekilde açıktır. Kadın ve erkek birbirinin tamamlayıcısıdır."

M U S İ K İ

Aspendos

Harabelerdeki konser

Ön sıralardan birinde oturan kadının kucağında uyuklamakta olan küçük çocuk birden kopan alkışlardan uyandı ve çevresindekilere uyarak ellerini çırpmağa başladı. Olay, geçen haftanın başında Pazar akşamı güney illerimizin cenneti Antalya ilinde, tarihten yadigâr kalmış sayılı yapılardan birisi olan Aspendos açık hava tiyatrosunda geçti.

Antalya Valisi Nuri Teomanın teşebbüs ve gayretleriyle bu yıl tarihî, turistik ve sanat değeri yönünden büyük önem taşıyan tiyatroda bir festival tertiplenmişti. Mayıs ayının 20 sinde Devlet Tiyatrosu sanatçılarının oynadığı Julius Caesar temelliyle başlayan bu festivalde bale resitali, şan resitali ve bir de koronun katıldığı orkestra konseri verildi.

İşte olay, festivalin son gecesi olan 24 Mayısta Aspendostaki senfoni konserinde geçti. O akşam Antalya dolaylarından akın akın açık hava tiyatrosunu doldurmağa başlayan halk, saat 09.00'da yerlerini almış bulunuyordu. Her sınıf ve meslekten beş bine yakın insan, kadın erkek, çoluk-çocuk, yalnız Antalyada değil belki dünyada bile ender rastlanan böyle bir konseri izleyebilmek için otomobil, otobüs, dolmuş, hattâ kamyon, ne buldularsa binip, il merkeziyle tiyatro arasındaki kırkdokuz kilometrelik yolu birbirleriyle yarışırcasına alıyorlardı. Hele tiyatronun yakınındaki köylerde oturanların durumu görülecek şeydi. Bunlar o gece orkestra ve koroyu taşıyan otobüslerin geçişini seyretmek için yollara çıkmışlardı! Sanki sanatçıları dinlemek imkânına ulaşamadıklarından hiç değilse yüzlerini görmek, geçişlerini izlemekten zevk alır gibiydiler...

Halkı eğlendirmek ve tiyatroya alıştırmak amacıyla Milattan sonra ikinci yüzyılda, yani bundan tam 18 yüzyıl önce sanatsever iki zengin tarafından yaptırıldığı söylenen Aspendos günümüzde hâlâ ayakta, sapasağlam durabilen sayılı tarihi tiyatrolardan birisidir.

Gün ışığında bile görenleri tarih huzurunda büyük bir etki altında bırakan özellikle turistlerin ilgisini üzerine çeken bu tiyatro, geceleri daha esrarlı ve haşmetli bir görünüşe sahiptir.

Dev tiyatro, dev beste

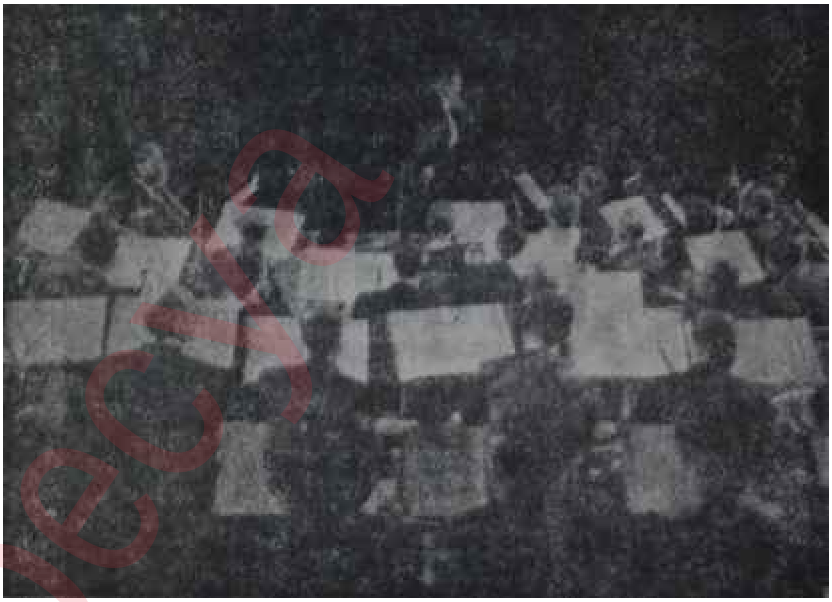
Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının tam kadrosuyla -ortalama 75 üye- Devlet Operası Korosunun - 80 üye- katıldığı büyük bir topluluk, ünlü dört ses sanatçısının -Ayhan Baran, Cemil Sökmen, Sevda Aydan, Nevin Pere - solocu olarak katılmasıyla Beethoven'in Dokuzuncu Senfonisini seslendirdi. Beethoven'in bu dev bestesi yurdumuzda dördüncü defa çalınıyordu. Bundan tam 22 yıl önce müteveffa Dr, Ernst Praetorius'un gayret ve dirayetiyle hazırladığı o zamanki Devlet Konservatuvarı korosu - o sıralarda daha Devlet Operası kurulmamıştı - Rabia Erler, Saadet İkesus, Aydın Gün ve Nurullah Şevket Taşkıranın solocu olarak katılmasıyla çalındı. Bunun senfoninin yurdumuzdaki en başarılı seslendirilişi olduğuna hâlâ katılanlar vardır.

İkinci olarak 1947 Mayısında önce Ankara, sonra da İstanbulda, ünlü orkestra yöneticisi Dr. Hermann Scherchen ayni besteyi iki defa çaldırmıştı. Son defa Hasan Ferit Alnarın teşebbüsüyle, 1952 Martında Ankarada tekrar seslendirildi. Herşeye rağmen bu son iki seslendirme ilkinin taşıdığı önemi kazanamadı.

Beste olarak Dokuzuncu Senfoninin özelliği nedir? Bu sorunun karşılığı, herşeyden önce bestecisinin, daha çok âlet müziği alanında büyük ve olumlu eserler vermiş olmasına karşılık sadece bir tek opera yazmış olmasıdır. Oysa ki, bu senfonide âlet müziğini bir yana bırakarak son bölümde dört solocu ve dört sesli bir koro ile belirli bir fikri açıklamaya yönelmesidir. Hiç şüphe yok ki böylece senfoni, Beethoven'ın sanat hayatında büyük bir devrim, bir dönüm noktası olduğu kadar belirli fikirlerin senfonilerde açıklanması bakımından da en belli başlı örneklerden biri olmuştur.

Besteci senfoninin dördüncü bölümünde bir önceki bölümlerin ana temalarını sıra ile çaldırdıktan sonra âdeta bu yoldan vazgeçercesine birden solocu baritona "artık olmaz bu seslerle artık daha neşeli, daha güzel seslerle hitap edin..." diye başlayan bir solo söyletmektedir. Bunun ardından neşeli bir koro baritona katılmaktadır. Metni ünlü alman şairi Schillerin "Neşeye şarkı" adlı bir kasidesinden alınan bazı mısralarla düzenlenen bu koro ve diğer sololar -ki tenor, soprano ve alto, bariton birlikte veya tek tek söylemektedirler - orkestranın eşliğinde senfoninin sonuna kadar açıklanan fikirlerle uygun bir müzik meydana getirirler. Bir bakıma Beethoven, felsefesini Dokuzuncu Senfoninin bu bölümünde özetlemiş ve bestecilik dehasının en güzel örneğini de burada vermiştir.

Büyük besteci, senfonisinin bu son bölümünde yer yer "türk marşı" adıyla anılan bazı pasajlar da kullanmıştır. Viyana kapılarına kadar dayanan Yeniçeri ordularının Mehter müziğinden ilham aldığı tahmin edilen

Aspendosta konser
Ay ışığında ziyafet

bu müzik şeklini Mozart da kullanmıştır. Aslında davul ,triangl ve çalpara triosunun katıldığı ritmik pasajlardan ibaret olan bu şekli Mozart da "Saraydan Kız Kaçırma" adlı operasında bolca kullanmıştır.

Yorucu bir gezi

Cumhurbaşkanlığı Orkestrasının esas bölümü iki haftadanberi Güney ve Güneybatı illerinde halk konserleri turnesinde olduğundan geri kalan bölüm ile koro ve solocular Ankaradan bir gün önce otobüslerle gelmişlerdi. Ancak yol yorgunluğu, gece dinlenecek bir otel bulabilme güçlüğü, özellikle böyle bir dev bestenin bir tek provayla çıkarılabilmesindeki zorluklar gözönüne alınırsa Aspendosta erişilen sonucun değeri ortaya çıkar. Hernekadar özellikle solocularda Ankarada izlenen olumlu icranın, hattâ ses tonunun yarısı bile yoktu ama koro genellikle iyiydi.

Orkestra ile koro arasında, hattâ bizzat orkestranın da ön plânda ve geride oturan üyeleri arasında ses seviyesi bakımından görülen farkları sahnenin acayip tertibine yormak daha doğru sayılabilir. Gerçekten özellikle üfleme çalgılarla öndeki yaylılar arasında ses dengesizliğini yaratacak şekilde kurutulmuş yüksek bir podyum bu durumu doğurmuştu. Festivalin ilk gecesindeki temsil için hazırlandığı belli olan bu sahne tertibinin konsere göre değiştirilmemiş oluşu, tiyatronun ortadan aşağı sıralarında oturanlar için bir talihsizlik oldu. Bu yüzden orkestra beraberliklerde tonundan çok şeyler kaybetmiş olarak işitildi.

Antalyalıların, bu kadar dinlenilmesi ve anlaşılması zor bir beste karşısında büyük bir anlayış göstererek, can kulağıyla, çıt çıkarmadan dinleyişleri, dışardan gelen müzikseverlerin hayranlığını çekiyordu Arasıra fısıldaşanları ikaz edip susturan, yedisinden yetmişine dikkatle çalınan müziği izleyen halk, bir yıl önce gene ayni orkestranın Antalyayı ziyaretinde bir üye tarafından verilen öğütlere hiç de lüzum bulunmadığını âdeta ispatlamaya karar vermiş gibiydi. Bu durum bile "Ordu ve Bölge Konserleri" fikrinin nekadar yerinde ve isabetli olduğunu gösteriyordu.

Haberler

İkibuçuk haftalık bir konser turnesinden ve Antalyada verilen korolu konserden sonra 25 Mayısta Ankaraya dönen Cumhurbaşkanlığı Orkestrası yıllık tatile girmiş bulunmaktadır. Henüz kesinleşmemekle beraber Eylül ayında İzmir Fuarında ve sonra da İstanbulda Beethoven'in Dokuzuncu Senfonisinin ikişer defa çalınması istenilmektedir.

Geçirdiğimiz müzik sezonunda Orkestramızı yöneten şef Prof. Gotthold E. Lessing'in bir yıl daha orkestrayı yönetmesine ve mukavelesinin yenilenmesine Millî Eğitim Bakanlığınca karar verilmiş ve yeni mukavele imzalanmıştır. Prof. Lessing yıllık iznini geçirmek ve mensubu bulunduğu Münih Konservatuvarıyla temaslarda bulunmak üzere memleketine gitmiştir.

Almanyada bir aylık bir geziye çıkan genç orkestra şefi Hikmet Şimşek, geçen hafta yurda döndü. Şimşek bu gezisinde Nordwest Deutsche Rundfunk - Kuzeybatı Alman Radyoları - için yayınlanmak üzere adı geçen radyonun ünlü orkestrasıyla çeşitli bandlar doldurmuştur."

Bu yıl kış aylarında başlayacak müzik mevsiminde dinleyeceğimiz konserlerin programı şimdiden tertiplenmiş ve başlıca yedi kategoriye ayrılmıştır: paralı izahsız konserler- iki kategoride- çocuk konserleri, okul konserleri, üniversite konserleri, pilot bölge konserleri, ordu ve bölge konserleri. Böylelikle her sınıf halkın ve sanatseverlerin eldeki imkânlara göre âzami şekilde tatmin edilmesine çalışılmış olacaktır. Bu programlardaki yeniliklerden biri, çocuklar için özel olarak tertiplenecek "masal-konserler" dir. Bunların herbirinde Prokofiefin ünlü "Peter ile Kurt" adlı müzikli masalına benzer parçalar yer alacak, böylelikle çocuklara müzik eğitimi cazip yollardan verilmiş olacaktır. Diğer bir yenilik ise Üniversite Konserlerine getirilmiş bulunmaktadır. Şimdiye kadar gelişigüzel ve daha çok popüler müzik parçaları seçilmek suretiyle düzenlenen bu programlarda bundan böyle Barok çağdan başlamak üzere sırasıyla klâsikler, romantikler,... çağımıza kadar olan bütün müzik ekolleri takdim olunacak ve buna alt örnekler çalınarak açıklamalar yapılacaktır. Ordu ve Bölge konserlerinde de daha çok Türk halk motiflerinden ilham alan türk bestecilerinin eserleri çalınmakla ilginin daha yoğun olması sağlanacaktır.

DAMLIYA
DAMLIYA
GÖL OLUR
TÜRKİYE İŞ BANKASI
paranızın... istikbalinizin emniyeti

S İ N E M A

Filmler

"Asi Kamburun Aşkı"

Bugün kırkiki yaşlarında bulunan rejisör Carlo Lizzani, İtalyan sinemasının artık pek "yeni"lerinden sayılmamaktadır. Romalı ve 1922 doğumlu Carlo Lizzani, "beyaz telefonlu filmler"e karşı çıkan, aydın ve gerçek sinemaseverlerdendir. Öğrencilik yıllarındayken kendisi gibi aydın ve ilerici sinemadan yana olan bir grupla birleşti ve "Cinema" ile "Bianco e nero - Siyah Beyaz" dergilerini yayınladı. İlk pratik sinema denemeleri, kısa metrajlı dokümanter - belge - filmleridir. Daha sonra Yeni Gerçekçiliğin ustalarından De Santis ile - yardımcısı olarak - "Caccia tragia - Acılı Toprak"da, "Riso Amaro - Acı Pirinç"'te ve Non ce pace tra gli ulivi - Zeytinliklerin Altında Sükûn Yok" da, De Santis'ten sonra Lattuada ile "II mulino del Po - Po Irmağı Değirmeni"nde ve Rosselini ile de "Germania, anno zero - Almanya, Sıfır Yılı'nda çalışan Lizzani, ayrıca "Po Irmağı Değirmeni'nin oyuncuları arasında yer aldı.

De Santis, Lattuada ve Rosselini belki kişi olarak ayrı insanlardır ama - o günler içinde - kafa yapısı bakımından birleşik yanları olan rejisörlerdir. İkinci Dünya Savaşı yeni bitmiş, İtalya, savaştan bitkin, yenik ve umutsuz olarak çıkmıştı. Yıkılan, çöken yalnızca sinema endüstrisi değildi. Toplum, bütünüyle tutunacak, sarılacak bir dal arıyordu. İşsizlik, yoksulluk korkunç şekilde artıyordu, Umutsuzluğun üstüne bir de karamsarlık çöreklenmişti.

Yeni Gerçekçiler, sinemada, gerçeği olduğu gibi seyirciye vererek gelecek için dayanışmanın, halk olarak birbirlerine mutlaka güvenin gerekli olduğunu umudu kaybetmemenin zorunluğunu duyurmaya çabalıyorlardı.

Carlo Lizzani, yazar olarak, sinema nazariyatçısı olarak başlangıçtan beri Yeni Gerçekçilerden yanaydı. Yardımcılığı, çalıştıklarıyla onu kafa birliğinin ötesinde güç birliğine de götürdü. Hem De Santis, hem Lattuada ve hem de Rosselini, genç Lizzani'yi etkilediler. Bu üç rejisörün içinde Lizzani, en çok De Santis etkisinde kaldı ve o etkiyi sürdürdü. Sonraki ustalarından Puccini Pietrangeli ve Antonioni, Lizzani üzerinde birinciler kadar etkili olamadılar. Lizzani aydın, ilerici ve aşırı solcu bir tutumdaydı.

Savaşçı fert

"Asi Kamburun Aşkı-İl Gobbo di Roma"nın senaryosu bir senaryocu - Luciano Vincenzoni - ve Lizzani'nin dışında bir üçüncü senaryocu ve rejisör - Elio Petri - üçlüsü tarafından yazılmıştır. İtalyanca ve ingilizce adları her ne kadar Hugo'nun ünlü "Notre Dame'ın Kamburu" ile çağrışım yapıyorsa da, Lizzani'nin kamburu ile Hugo'nun Quasimodo'sunun uzak yakın bir ilişiği yoktur.

Lizzani ve senaryoculan "II Gobbo di Roma - Asi Kamburun Aşkı"nda son derece gerçekçi bir hikâyeyi anlatmaktadırlar. Hikâyenin baş kahramanı Kambur (Gerard Blain) yetimhanelerde büyümüş, sonra da sonra da iki arkadaşı sıralarını savacaklardır.

Eve giren Kambur, Ninetta'nın direnmesiyle karşılaşır, fakat bu direnmeyi yener, Ninetta için Kambura aç isteğine boyun eğmekten başka yapılacak hiç birşey yoktur. Biraz da liderci bir davranışla bu boyun eğme kabullenirken, Kamburu içten içe yediğinin farkında değildir.

Kambur; Ninetta'nın yanından ayrıldıktan sonra, çözemediği duygularla öbür iki arkadaşını Ninetta'ya tasalluta bırakmaz. Geriye kalan iki kişi - Ninetta ile babası - arasında Kambur ve hareketi, katiyen sözkonusu edilmez. Fakat, bu tasallut olay Ninetta'ya giderek tesir eder. Baba faşistlerin adamıdır ve bunu bir zorunluk olarak değil, isteyerek yap

Gerard Blain ve Anna Maria Ferrero "Âsi Kamburun Aşkı"nda
Topluma kafa tutan adam

kakların insanı olmuş ve ikinci Dünya Savaşında da faşistlere karşı nedenini pek bilinçli olarak kavramadan silâha sarılmış, gizli mukavemetçilerin yanına geçmiştir.

Savaş, Kambur için son derece ilgi çekici bir oluştur. Giderek, faşistlerle savaşa savaşa bunu bir alışkanlık haline de getirecektir. Gizli mukavemetçiler, Kamburun gözüpekliğinden ve yılmazlığından son derece yararlanmaktadırlar. Bu yararlanma sırasında Kambur, ardına düşen bir polis komiserinden öcünü almak için komiserin evine baskın yapar ve kızı Ninetta (Anna Maria Ferrero) ya tasallut eder. Başlangıçtaki anlaşmaya göre, kıza ilkin Kambur saldıracak,

maktadır.

Ninetta olayını çarçabuk unutan Kambur, gizli mukavemetçilerin emirleri ve verilen görevlerin dışında tek başına da çalışmaktadır. Yani, tek başına sabotajlara girişmekte, tek başına faşistleri öldürmekte kendi başına buyruk çalışmaya doğru yönelmektedir. Gizli mukavemet teşkilâtı, Kamburu, işleri bozacağı ve plânlamayı altüst edeceği endişesiyle frenlemek ister ve Kamburun hiç birşeyi dinlememesi karşısında onu bölge dışına çıkartır, yalnız adam olarak bırakır. Kambur için bu, hiç beklemediği bir darbedir. Fakat yine de yılmaz ve bu defa kendi başına buyruk -ve daha bağımsız çalışmaya başlar.

maç mı, serüven mi?

Teşkilâtın elinden çekip aldığı silâhının yerine bir yenisini ele geçirmek için Kambur bir baskın düzenler. Ama bu baskın görülür ve Kambur ateş yağmuruna tutulur. Filmin en güzel bölümlerinden biri bu bölümdür. Gerard Blain, Ivo Garrani ile birlikte baskına gider. İkinciyi gözcü olarak bırakır. Bu andan başlayarak Lizzani'nin kamerası, Blain'in bir gölgesi olarak süreklice onu takip etmektedir. Lizzani, hiç plân kesmeden bu baskını ve Blain'in nöbetçiler tarafından farkına varılışını, ateş açılışını ve Blain'in bu ateş yağmuru altında kaçışını bütün güzelliğiyle seyircisine vermektedir.

Kambur, o baskında ağırca yaralanır ama, yine de kendini Moretti'nin yardımıyla kurtarmayı becerir. Ne yazık ki, sığınacak hiç bir yeri yoktur. Mukavemetçilere gidemezler. Zira bölge dışı edilmişlerdir. Kamburla küçük oğlanın ise, yeryüzünde, değil başlarını sokacak bir evleri, dikili bir ağaçları bile yoktur.

Küçük oğlan, çaresizlik içinde Kamburu o evden bu eve sürüklerse de, bütün kapılar yüzlerine kapanır. Halk, faşistlerden ve polisten korkmaktadır. Sonunda Ninetta'lara gitmeyi kararlaştırırlar. Gerçi Ninetta'lara gitmek demek, doğrudan doğruya faşistlerin eline düşmek demektir ama, başka çareleri de yoktur.

Ninetta, bu hiç beklemediği sürprizde ne yapacağını şaşırır ve o şaşkınlıkta Kamburu evine kabul eder, kendisine bakar, yaralarını sarıp sarmalar ve iyileştirir. Bu süre içinde de Kambur, Ninetta'ya tutulur. Ninetta için bu çeşit bir aşk imkânsız değildir. Yalnız bu, iki ateş arasında kalmak demektir. Komiser babası, düşmanı saydığı Kamburu şiddetle aramaktadır. Bir gün işin farkına varır ve tabancası elinde Kamburun sığındığı tavan arasına çıkar, fakat Kambur kaçmıştır.

Baba, böylece durumu da öğrenmiştir. Kızı Ninetta, kendi gözünde bir haydut ve bir vatan haini olan Kamburdan gebedir. Önce kızını öldürmeyi ve böylece temize çıkmayı düşünürse de, sonradan cayar. Kamburun giderken unuttuğu atkısını bir silâh gibi kullanmayı tercih eder. Atkıyı alır, mukavemetçilerle temasta olduğunu bildiği kişilerin kahvesine gider ve Kamburun kendi evinde olduğunu, artık döndüğünü ve faşistlere katıldığını açıklar. Haber, mukavemetçiler arasında bir bomba etkisi yapar.

Aşk ve intikam

Beklenmedik bir şekilde afaroza uğrayan Kambur, oyunu kimin oynadığını çabuk öğrenir ve ne pahasına

olursa olsun intikamını almayı kafasına koyar. Ninetta'nın babasını takip eder, bir kolayına getirip güpegündüz komiseri öldürür.

Öldürme olayı Ninetta'yı yıkar, çökertir. Kamburdan nefret etmektedir. ve babasının intikamını almayı kurmaktadır. Faşistler, komiserin kaatilini -yani Kamburu- ansızın kıstırıp ele geçirirler. Kambur, aranan kambur olmadığını iddia eder. Teşhis için Ninetta'yı çağırırlar. Dayak yemiş, işkenceden tanınmaz hale gelmiş olan Kamburu bir kışkırtma sonucu tanımlayan Ninetta, bu yoldan giderek intikamını gerçekleştirmiş olur.

Polis, Kamburun aracılığında diğer mukavemetçileri de yakalamak amacıyla Kambura baskı yapar ve onu ökse olarak kullanmayı dener. Hiç birşeyden habersiz mukavemetçilerin bölgesine giren Kambur, şaşkındır. Sonradan kesin bir karara varır Arkadaşlarını ele vermeyecek, asıl onların yardımıyla kendini kurtarıp kaçacaktır. Mukavemetçiler de çok geçmeden Kamburun durumundan kuşkulanıp ardına takılı polislerin farkına varırlar ve Kambur, arkadaşı Ermonco'nun (Pier Paolo Pasolin) yardımıyla yakasını polislerden kurtarır.

Hikâyenin bundan sonrasında gelişim ikili bir yola sapmaktadır. Savaş biter, İtalya müttefik kuvvetlerince işgal edilir. Almanlara ve faşistlere karşı direnip savaşanların ellerinden silahları alınır. Bu arada politika da, barışın gerçekleşmesi konusunda çalışmaya girişir.

Bu tür bir barışa alışkın olmayan Kambur, silâhını teslim etmek şöyle dursun, kendi başına yeni bir çete kurarak savaşını barış içinde de yürütmeğe başlar. Bu defa da, böylece kanuna karşı çıkmış olmaktadır. Gangsterlik yapar, adam öldürür, soyguna gider. Savaşın getirdiği alışkanlıklar devam etmektedir. Ninetta'yı da bir türlü unutamaz,

Ninetta ile Kamburun sonu

Öte yandan Ninetta, babasının ölümünden sonra geçimini sağlamak için işi, etini satmağa kadar vardırır. Önce faşistlerle -yani ilk gücü elinde tutanlarla -, sonra da amerikan askerleriyle -yani ikinci olarak gücü elinde tutanlarla- düşüp kalkmaktadır. Kamburun ısrarlı arayışına karşılık, Ninetta da inatla kaçmaktadır. Öyle ki, Kambur sırf Ninetta'ya örnek olsun diye şehirdeki bütün kötü kadınları teker teker toplatır, karargâhına getirtir ve onlara para dağıtarak mesleklerini bırakmalarını ister. Bu konuda kötü kadınları çalıştıran muhabbet tellâlları ile çatışan kambur, polis baskınına uğrar. Ninetta'yı da yanına alarak kaçar, ırmak kenarına iner.

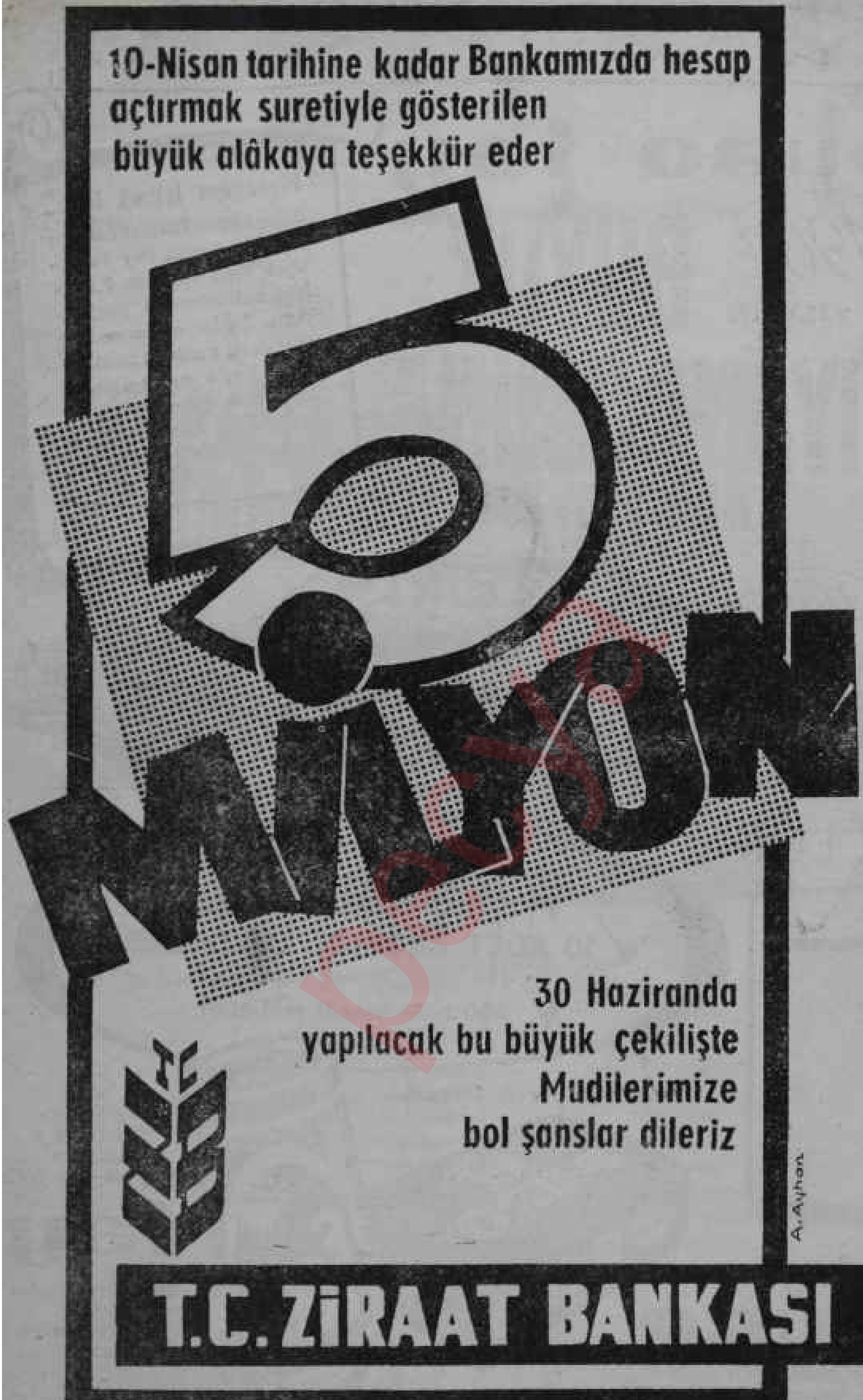
Buradan kaçabilecekler ve kurtulacaklar mıdır?

Lizzani için de, senaryocuları içinde zaten, Kambur ve Kamburun hikâyesi polisin baskın vermesiyle sona ermiştir. Bundan sonrası ancak seyirci ile sansürü tatmin edici yoldan götürerek bir uzlaşma hazırlamaktır. Bir küçük farkla, tabii! Lizzani, kahramanını öylesine bir ortama yerleştirir ve öylesin- bir gelişme sağlar ki, Kambur için zaten sansür sonundan Öte bir son yoktur.

Şimdi artık italyan sinemasının orta kuşak rejisörleri arasında yerini alan Lizzani, "II Gobbo di Roma - Asi Kamburun Aşkı"nda, zaman zaman Yeni Gerçekçilerin sinemasını hatırlatan bir çalışma ürünü vermektedir. Hikâyesine mekânlık eden Roma, Yeni Gerçekçilerin Romasıdır. Kişiler de, yaşanan günlük hayat da...

(Basım: A — 8871) — 984

PURO fay
1964 YILININ BÜYÜK PİYANGOSUNA katılınız!
Piyangoya iştirak için...
3 adet Puro Tuvalet Sabunu kabı ile 3 adet Fay Temizleme Tozu kapağını P.K. 24 İstanbul adresine postalayınız. Zarfın arkasına açık adresinizi yazmayı unutmayınız. Kur'a numaralarınız adresinize gönderilecek ve kur'alar 28 Haziranda Noter huzurunda çekilecektir.
Ford
ARÇELİK
İkramiyeler:
FORD "GALAXIE" 64
10 ADET ARÇELİK BUZDOLABI
(en üstün kaliteli buzdolabı)
300 adet teselli mükâfatı
Talihiniz Açık Olsun...
Terkibinde G-11 bulunan
PURO
piyasada satın alabileceğiniz en mükemmel tuvalet sabunudur
Terkibinde TEXAPON Z bulunan köpüklü-deterjanlı
fay
kalite bakımından üstün, fiat bakımından ucuzdur.
FAY
fay
DETERJANLI
PURO

10-Nisan tarihine kadar Bankamızda hesap
açtırmak suretiyle gösterilen
büyük alâkaya teşekkür eder
5
MİLYON
30 Haziranda
yapılacak bu büyük çekilişte
Mudilerimize
bol şanslar dileriz
A. Ayhan
T.C. ZİRAAT BANKASI